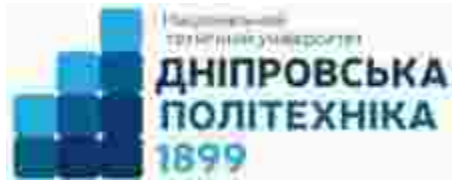

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економіки та економічної кібернетики

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Методичні рекомендації
для здобувачів ступеня бакалавра
зі спеціальності 051 Економіка

Дніпро
НТУ «ДП»
2024

Кваліфікаційна робота бакалавра [Електронний ресурс] : методичні рекомендації для здобувачів ступеня бакалавра зі спеціальності 051 Економіка / уклад.: І.М. Пістунов, Д.В. Кабаченко, О.Ю. Чуріканова, О.Ю. Приходченко ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. – 85 с.

Укладачі:

І.М. Пістунов, д-р техн. наук, проф. ;
Д.В. Кабаченко, канд. екон. наук, доц. ;
О.Ю. Чуріканова, д-р екон. наук, доц. ;
О.Ю. Приходченко, канд. екон. наук.

Затверджено науково-методичною комісією зі спеціальності 051 Економіка (протокол №12а від 05.07.2024) за поданням кафедри економіки та економічної кібернетики (протокол № 9 від 21.06.2024).

Наведені мета, завдання підготовки та захисту кваліфікаційних робіт бакалаврів зі спеціальності 051 Економіка.

Містять загальні вимоги до побудови, викладення та оформлення пояснювальної записки і графічної частини кваліфікаційних робіт освітньо-професійної програми «Економіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Призначені для студентів усіх форм навчання. Будуть корисними при організації виконання студентами інших видів індивідуальних завдань (курсіві та контрольні роботи, індивідуальні завдання, реферати).

Відповідальний за випуск: завідувачка кафедри економіки та економічної кібернетики О.Ю. Чуріканова, д-р екон. наук, доц.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1. КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА, ЇЇ МЕТА ТА ЗАВДАННЯ..	7
2.1. Програмні результати кваліфікаційної роботи	7
2.2. Зміст та завдання кваліфікаційної роботи	9
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	12
2.1. Етапи виконання кваліфікаційної роботи.....	12
2.2. Тематика кваліфікаційних робіт	15
2.3. Функції кафедри, наукового керівника та здобувача вищої освіти щодо організації виконання кваліфікаційної роботи	16
2.4. Оформлення завдань на кваліфікаційну роботу	19
2.5. Збір вихідного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи	20
2.6. Підготовка кваліфікаційної роботи до захисту	21
2.6.1. Відгук керівника на кваліфікаційну роботу	21
2.6.2. Рецензування кваліфікаційних робіт.....	22
2.6.3. Впровадження кваліфікаційних робіт	23
2.7. Організація захисту кваліфікаційних робіт	24
3. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА...	29
3.1. Структурні вимоги до кваліфікаційної роботи	29
3.2. Змістові вимоги до кваліфікаційної роботи.....	32
4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	44
4.1. Основні положення	44
4.2. Правила подання ілюстрацій.....	47
4.3. Подання таблиць.....	50
4.4. Загальні правила подання формул і написання символів	53
4.5. Оформлення списку використаних джерел	55
5. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	60

5.1. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи	60
5.2. Перевірка кваліфікаційної роботи на рівень запозичень	63
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ	68
Додаток А. Титульний аркуш пояснювальної записки	69
Додаток Б. Завдання на кваліфікаційну роботу	70
Додаток В. Реферат	71
Додаток Г. Приклад відгуку керівника кваліфікаційної роботи	72
Додаток Д. Приклад рецензії на кваліфікаційну роботу	73
Додаток Е. Приклад написання Вступу	74
Додаток Ж. Приклад написання Розділу 1	76
Додаток И. Приклад написання Розділу 2	78
Додаток К. Приклад написання Розділу 3	80
Додаток Л. Рекомендована тематика кваліфікаційних робіт для здобувачів ступеня бакалавра зі спеціальності 051 Економіка	82
Додаток М. Приклад акта про використання або запровадження результатів кваліфікаційної роботи	85
Додаток Н. Приклад титульного аркуша та сторінки демонстраційного матеріалу	86
Додаток П. Приклад оформлення заставки інформаційної системи	88
Додаток Р. Приклад оформлення презентації	90

ВСТУП

Кваліфікаційна робота бакалавра — це підсумкове науково-практичне дослідження, виконання якого є обов'язковою складовою завершення освітньо-професійної програми підготовки бакалавра у закладі вищої освіти. Вона виступає як форма перевірки здобутих знань, умінь та навичок студента за період навчання та демонстрація його здатності застосовувати їх для вирішення теоретичних і практичних завдань у певній професійній сфері.

Цей вид роботи об'єднує елементи дослідження, творчого підходу, самостійності та наукового аналізу. Його основна мета полягає у вирішенні конкретної проблеми або поставленого завдання, пов'язаного з майбутньою професійною діяльністю студента. Кваліфікаційна робота бакалавра включає формулювання проблеми, огляд існуючої літератури, аналіз актуальних методів вирішення завдань, розробку пропозицій чи рішень та їх обґрунтування.

Особливістю цієї роботи є те, що вона повинна спиратися на засвоєний теоретичний матеріал, але водночас має передбачати певний ступінь творчості та новизни. Незважаючи на те, що від бакалавра не вимагається створення принципово нових наукових концепцій, його дослідження має ґрунтуватися на аналізі актуальних джерел, застосуванні наукових методів та аргументованих висновках.

Процес виконання роботи включає кілька важливих етапів: вибір теми, яка є актуальною для обраної спеціальності; обговорення і затвердження теми з науковим керівником; формування чіткого плану дослідження; збір і аналіз даних; підготовку теоретичної основи та розробку практичних рекомендацій; написання і оформлення тексту роботи відповідно до встановлених вимог.

Кваліфікаційна робота бакалавра також є відображенням академічної доброчесності студента. Це означає, що автор має коректно використовувати джерела інформації, уникати плагіату та чітко вказувати внесок інших дослідників у свою роботу.

На захисті кваліфікаційної роботи студент демонструє свої знання у відповідній сфері, а також презентує отримані результати перед екзаменаційною комісією. Захист дозволяє виявити, наскільки автор готовий до професійної діяльності чи подальшого навчання на магістерському рівні.

Таким чином, кваліфікаційна робота бакалавра є підсумковим етапом навчання, що підтверджує отриману кваліфікацію, демонструючи рівень зрілості студента як фахівця у своїй сфері знань.

Методичні матеріали щодо підготовки та захисту кваліфікаційної роботи бакалавра регламентують організацію навчального процесу на завершальному етапі професійної підготовки фахівців.

Положення розроблено відповідно до:

– Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (зі змінами та доповненнями);

– Положення про організацію атестації здобувачів вищої освіти НТУ «Дніпровська політехніка»;

– Положення про систему запобігання та виявлення плагіату в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка», затвердженого вченою радою 13.06.2018, протокол №8 (зі змінами та доповненнями, затвердженими вченою радою університету від 26.03.2019);

– Положення про навчально-методичне забезпечення освітнього процесу Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», затвердженого вченою радою 22.01.2019, протокол № 2 (зі змінами та доповненнями, затвердженими вченою радою університету від 29.03.2022);

– Освітньо-професійної програми «Економіка», затвердженої Вченою радою Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» 27 червня 2024 року (протокол № 8);

– інших нормативно-правових актів.

Методичні матеріали є рамковими і встановлюють єдині вимоги до якості виконання кваліфікаційних робіт та організації їх підготовки.

Порядок оцінювання робіт регулює «Положення про порядок оцінювання

результатів навчальної діяльності студентів у НТУ «Дніпровська політехніка».

Відповідно до «Положення про організацію атестації здобувачів вищої освіти НТУ «Дніпровська політехніка» захист кваліфікаційної роботи бакалавра здійснюється студентами державною мовою. Дозволяється захищати кваліфікаційну роботу іноземною мовою. Рішення про допуск до такого захисту приймається випусковою кафедрою до початку роботи екзаменаційної комісії на основі заяви студента. При цьому студент повинен надати реферат роботи, виконаний державною мовою, обсягом 10–15 сторінок.

Допуск до захисту іноземною мовою підтверджується витягом із протоколу засідання кафедри, а також отримується згода голови екзаменаційної комісії. У разі необхідності голова комісії може залучити перекладача до процедури захисту. Роль перекладача можуть виконувати викладачі випускової кафедри, кафедри іноземних мов або перекладу, а також студенти старших курсів відповідної спеціальності.

Члени комісії можуть ставити запитання будь-якою мовою. Якщо немає окремих побажань, студент надає відповіді іноземною мовою. Протокол засідання екзаменаційної комісії складається державною мовою із зазначенням, якою мовою відбувався захист.

Відповідальними за актуальність і відповідність тематики кваліфікаційної роботи профілю спеціальності та спеціалізації підготовки фахівця, а також за керівництво та організацію її виконання, є науковий керівник кваліфікаційної роботи, гарант освітньої програми та завідувач випускової кафедри.

1. КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА, ЇЇ МЕТА І ЗАВДАННЯ

1.1. Програмні результати кваліфікаційної роботи

В освітньо-професійній програмі «Економіка» спеціальності 051 Економіка здійснено розподіл програмних результатів навчання (ПРН) за організаційними формами освітнього процесу. Зокрема, до освітньої компоненти

КР «Виконання кваліфікаційної роботи» віднесені такі результати навчання:

РН5 Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН6 Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

РН10 Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

РН11 Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

РН12 Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН13 Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

РН14 Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

РН15 Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

РН16 Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

РН19 Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

PH21 Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

PH22 Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

PH23 Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

1.2.Завдання кваліфікаційної роботи бакалавра з економіки

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є демонстрація здобутих студентом теоретичних знань, практичних навичок та професійної компетентності для вирішення конкретних завдань у сфері своєї спеціалізації. Це заключний етап підготовки бакалавра, який підтверджує його здатність самостійно виконувати науково-дослідницькі, аналітичні чи прикладні завдання, пов'язані з майбутньою професійною діяльністю.

Завдання кваліфікаційної роботи бакалавра з економіки охоплюють дослідницькі, аналітичні, методологічні та практичні аспекти, спрямовані на вирішення економічної проблеми або оптимізацію певного процесу. Виконання цієї роботи дає змогу студенту продемонструвати здатність застосовувати теоретичні знання, методи та інструменти для аналізу економічних явищ і формування обґрунтованих висновків і рекомендацій.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи бакалавра є:

1. Вивчення теоретичних основ: огляд та аналіз наукових підходів, теорій і концепцій, пов'язаних із досліджуваною проблемою. Це включає дослідження праць вітчизняних та зарубіжних учених, визначення існуючих підходів до вирішення поставлених завдань, оцінку сильних і слабких сторін використаних методів.

2. Постановка дослідницької задачі: чітке формулювання мети дослідження, окреслення основних завдань і формулювання ключового питання, на яке потрібно дати відповідь у роботі.

3. Проведення аналізу економічних показників або явищ. Робота повинна містити зібрані та систематизовані дані, які аналізуються з використанням сучасних економічних методів і моделей. Це включає:

- оцінку динаміки економічних показників (наприклад, ринкових тенденцій, доходів, витрат, інвестицій, платоспроможності, рентабельності тощо);
- аналіз впливу різних факторів на об'єкт дослідження;
- використання математичного апарату для побудови моделей або обґрунтування висновків.

4. Розробка економіко-математичної або аналітичної моделі для вирішення поставленої задачі, що передбачає наступне:

- побудову моделі або алгоритму розв'язання проблеми;
- тестування та аналіз моделі;
- виявлення можливих шляхів оптимізації чи прогнозування економічних явищ.

5. Обґрунтування конкретних пропозицій щодо вдосконалення економічних процесів чи вирішення визначених проблем підприємства (установи, організації, галузі економіки). Рекомендації мають бути практично застосовними і підтверджуватися даними проведених досліджень або розрахунків.

6. Інтерпретація отриманих результатів для підприємства (організації, установи, галузі економіки), пояснення причинно-наслідкових зв'язків, опис отриманих закономірностей і їхнього значення для обраної сфери.

7. Оцінка ефективності та обґрунтування вибору підходів, інформаційних технологій, можливості їх реалізації в різних умовах. Оцінка ризиків чи обмеження при застосуванні результатів у реальній економічній практиці.

8. Прогнозування та оцінка перспектив, здатність прогнозувати розвиток об'єкта дослідження чи оцінювати перспективи застосування запропонованих рішень. Це може включати аналіз можливих сценаріїв розвитку, вплив змінних факторів або результати впровадження запропонованих заходів.

Кваліфікаційна робота вимагає підготовки аргументованих висновків на основі отриманих результатів. Це передбачає точність викладу, наукову обґрунтованість та логічну послідовність викладених матеріалів.

Студент має підготувати текст роботи відповідно до вимог академічного письма, включаючи:

- коректну структуру;
- оформлення таблиць, графіків, рисунків;
- правильне цитування та оформлення списку використаних джерел.

Отже, завдання кваліфікаційної роботи бакалавра з економіки полягають у комплексному підході до вирішення актуальної економічної проблеми, проведенні дослідження, отриманні результатів, які мають теоретичну і практичну цінність, та формуванні обґрунтованих рекомендацій. Це дає змогу оцінити готовність студента до самостійної професійної діяльності та його компетентність у використанні економіко-математичних методів і моделей.

Кваліфікаційна робота бакалавра денної та заочної форми навчання виконується у восьмому семестрі. Обсяг часу для її виконання визначено відповідною освітньо-професійною програмою підготовки та відповідним навчальним планом.

На підставі результатів захисту кваліфікаційної роботи бакалавра на засіданні екзаменаційної комісії здобувачу присвоюється кваліфікація «бакалавр з економіки».

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

2.1. Етапи виконання кваліфікаційної роботи

Етапи виконання кваліфікаційної роботи бакалавра охоплюють комплекс дій, спрямованих на проведення дослідження, розробку рекомендацій і підготовку результатів для представлення та захисту. Кожен із цих етапів має важливе значення для досягнення високої якості виконаної роботи.

1. Вибір теми і затвердження плану дослідження.

На початковому етапі студент обирає тему роботи, яка відповідає його професійним інтересам, освітній програмі та є актуальною для галузі. Тема повинна бути сформульована чітко і відображати сутність досліджуваної проблеми.

- Консультація з науковим керівником: вибір теми обговорюється з викладачем, який оцінює її складність, доцільність і практичну значущість.

- Складання плану роботи: студент разом із керівником розробляє попередню структуру дослідження, що включає визначення основних розділів, задач і етапів виконання.

- Затвердження теми і плану кафедрою: після погодження тема офіційно закріплюється за студентом.

2. Збір та аналіз інформації.

На цьому етапі студент проводить підготовчу роботу з вивчення теоретичних і практичних аспектів проблеми.

- Огляд літератури: включає аналіз наукових статей, підручників, монографій, аналітичних звітів і інших джерел, пов'язаних із темою.

- Збір даних: студент формує базу даних, збирає інформацію з офіційних джерел, статистичних звітів, опитувань чи експериментальних досліджень.

- Аналіз джерел: вибираються найбільш релевантні та достовірні джерела для подальшої роботи.

3. Теоретична розробка проблеми.

Цей етап спрямований на розкриття теоретичних засад досліджуваного питання.

- Формулювання мети та завдань дослідження: визначення того, що саме буде вирішено у ході роботи.

- Визначення методології: обґрунтування методів, підходів і інструментів, які будуть використані для виконання дослідження.

- Складання методологічної основи: детальне пояснення, як будуть проводитися розрахунки або оброблятися дані.

4. Практична частина дослідження.

Цей етап полягає у виконанні основної дослідницької роботи та отриманні результатів.

- Аналіз даних: використання обраних методів для дослідження, обробка зібраної інформації.

- Розробка моделей чи інструментів: якщо це передбачено темою, проводиться створення економіко-математичних моделей або інших інструментів для аналізу.

- Оцінка отриманих результатів: проведення розрахунків, графічних побудов, інтерпретація даних.

5. Формулювання висновків і рекомендацій.

На цьому етапі результати роботи узагальнюються у вигляді висновків і практичних рекомендацій.

- Оцінка досягнення цілей: студент аналізує, наскільки отримані результати відповідають поставленій меті.

- Формулювання рекомендацій: студент пропонує конкретні шляхи вирішення проблеми або оптимізації процесів.

- Прогнозування та сценарії розвитку: у разі потреби наводяться можливі наслідки впровадження отриманих результатів.

6. Підготовка тексту роботи.

Це етап оформлення виконаних досліджень у вигляді кваліфікаційної роботи.

- Структурування матеріалу: текст роботи організовується у відповідності до вимог.
- Оформлення таблиць, графіків і додатків: візуальні елементи підкріплюють результати аналізу і роблять їх зрозумілими для читача.
- Перевірка тексту на запозичення
- Оформлення джерел: усі цитати, дані й посилання мають бути оформлені згідно з прийнятими стандартами.

7. Узгодження з науковим керівником.

Студент передає попередній варіант роботи на перевірку науковому керівнику, отримує рекомендації для доопрацювання і вносить зміни у текст відповідно до цих зауважень.

8. Підготовка до захисту

На завершальному етапі студент готується до презентації своєї роботи перед екзаменаційною комісією.

- Написання доповіді: стислий виклад роботи на 7-10 сторінок, що включає основні положення, висновки і рекомендації.
- Підготовка презентації: створення супроводжуючих слайдів, що візуалізують ключові результати.
- Тренування доповіді: студент опрацьовує структуру виступу, зважаючи на обмежений час презентації.

9. Захист роботи.

Цей етап включає представлення результатів роботи перед екзаменаційною комісією:

- Презентація дослідження: студент викладає основну інформацію про роботу, пояснює результати і пропозиції.
- Відповіді на запитання: демонстрація глибокого знання теми та обґрунтування своїх рішень.

2.2. Тематика кваліфікаційних робіт

Формування тематики кваліфікаційних робіт здійснюється випусковою кафедрою економіки та економічної кібернетики і доводиться до відома здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти протягом *сьомого* семестру навчання.

Тематика кваліфікаційних робіт переглядається й оновлюється щорічно та має відображати найсучасніші тенденції розвитку суспільства.

Напрями дослідження повинні відповідати предметній області спеціальності, урахувати вимоги стандарту вищої освіти та конкретної освітньо-професійної програми, потреби науки та практики, результати науково-дослідної роботи випускової кафедри.

Рекомендована тематика кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня бакалавра зі спеціальності 051 Економіка наведена в Додатку Л.

Вибір напрямку кваліфікаційної роботи є прерогативою здобувача вищої освіти з урахуванням: власних наукових інтересів; запропонованих випусковою кафедрою напрямків та тематики наукових досліджень; можливості отримання необхідної інформації.

Здобувачу надається право запропонувати власний напрям дослідження в межах предметної області спеціальності з обґрунтуванням доцільності його розроблення. Обговорення та прийняття рішення про затвердження такого напрямку відбувається на засіданні випускової кафедри за участі здобувача та присутності гаранта відповідної освітньої програми.

Тема кваліфікаційної роботи формується спільно з науковим керівником, розглядається на засіданні випускової кафедри та затверджується наказом ректора. Офіційно затверджена тема кваліфікаційної роботи не підлягає зміні.

Формування та затвердження теми роботи:

– здобувач вищої освіти письмово заявляє про обраний напрям кваліфікаційної роботи за формою встановленого зразка. Заява здобувача

вищої освіти подається через електронні засоби (електронна пошта, Телеграм, тощо) є підставою для призначення наукового керівника;

- здобувач спільно з визначеним науковим керівником формує тему кваліфікаційної роботи;

- теми кваліфікаційних робіт бакалаврів обговорюються і затверджуються на засіданні випускової кафедри;

- завідувач випускової кафедри на підставі поданих здобувачами заяв розробляє проект рішення кафедри щодо тем кваліфікаційних робіт, формує і вносить до наказу ректора Університету щодо затвердження тем кваліфікаційних робіт.

2.3. Функції кафедри, наукового керівника та здобувача вищої освіти щодо організації виконання кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти:

Студент, виконуючи кваліфікаційну роботу, повинен:

- обрати й узгодити з керівником тему роботи;

- отримати завдання на кваліфікаційну роботу (Додаток Б);

- самостійно виконувати кваліфікаційну роботу, використовуючи матеріали передатестаційної практики, методичне та інформаційне забезпечення;

- систематично відвідувати консультації керівника роботи і керівників розділів;

- сприймати зауваження та оперативно виконувати методичні вказівки керівників;

- щотижня інформувати керівника про хід виконання завдання на кваліфікаційну роботу;

- подати готовий матеріал на перевірку керівнику роботи;

- отримати рецензію на кваліфікаційну роботу;

– подати кваліфікаційну роботу, підписану керівником, та її електронний примірник відповідальній особі кафедри (нормоконтролеру) для перевірки відповідності кваліфікаційним вимогам; підготувати доповідь про основні положення кваліфікаційної роботи;

– надати відповідь на зауваження керівника роботи, керівників розділів, рецензента;

– відповідно до графіка захистити роботу на засіданні екзаменаційної комісії, дотримуючись регламенту;

– отримати документ про вищу освіту.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи:

Керівник повинен:

– видати актуальну тему кваліфікаційної роботи;

– видати завдання на кваліфікаційну роботу із зазначенням термінів виконання розділів та подання роботи до екзаменаційної комісії;

– керувати виконанням кваліфікаційної роботи;

– скласти графік консультацій;

– дотримуватись графіка консультацій;

– контролювати якість виконання роботи;

– розв'язувати спірні питання, що виникають між випускником і керівниками розділів;

– інформувати на засіданні кафедри про виконання календарного плану завдання;

– при суттєвому відхиленні від календарного плану порушувати питання про призупинення виконання кваліфікаційної роботи;

– перевірити кваліфікаційну роботу й оцінити її, визначаючи якість виконання кваліфікаційної роботи, за критеріями оцінювання, що корелюють з дескрипторами Національної рамки кваліфікацій за рівнями вищої освіти, які подані в «Положенні про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти», підписати титульний аркуш пояснювальної записки та матеріали графічної частини;

- написати аргументований відгук на кваліфікаційну роботу й направити її на рецензування;

- повернути студенту роботу до захисту;

- провести підготовку студента до захисту кваліфікаційної роботи;

- бути присутнім у момент захисту роботи та оголосити свій відгук на засіданні екзаменаційної комісії.

Нормоконтролер

Нормоконтролеру необхідно:

- оцінити ступінь застосування в кваліфікаційній роботі вимог чинних стандартів, інших нормативних документів, наявності й правильного оформлення посилань на них;

- у разі потреби, відповідно до Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка», оцінити рівень запозичень у тексті пояснювальної записки кваліфікаційної роботи. У разі, коли рівень запозичень перевищує припустимий, повернути кваліфікаційну роботу здобувачеві та довести виявлений факт академічного плагіату до відома керівника роботи;

- при відповідності оформлення кваліфікаційної роботи чинним вимогам підписати титульний аркуш пояснювальної записки.

Завідувач випускової кафедри

Завідувач випускової кафедри має:

- затвердити завдання на кваліфікаційні роботи здобувачів;

- забезпечити методичну та інформаційну базу атестації здобувачів;

- створити необхідні умови для виконання кваліфікаційних робіт у приміщеннях кафедри, університету;

- контролювати виконання графіка проведення консультацій викладачами кафедри;

- визначати рецензентів кваліфікаційних робіт із зовнішніх організацій, а також із співробітників споріднених кафедр та подавати кандидатури

рецензентів й затвердити їх у декана факультету (директора інституту).

Рецензент кваліфікаційної роботи не повинен бути співробітником кафедри;

– розглядати на засіданнях кафедри стан виконання кваліфікаційних робіт, керівництво якими здійснюють викладачі кафедри;

– розглядати та приймати рішення відносно спірних питань між керівником роботи та здобувачем;

– контролювати об'єктивність оцінювання кваліфікаційних робіт;

– організувати перевірку кваліфікаційних робіт на наявність плагіату та оприлюднення їх на офіційному сайті університету або його підрозділу, або у репозиторії;

– вирішувати питання допуску кваліфікаційних робіт до захисту.

Рецензент кваліфікаційної роботи

Рецензенту необхідно:

– отримати від студента кваліфікаційну роботу на підставі направлення на рецензування;

– проаналізувати зміст пояснювальної записки та графічного (демонстраційного) матеріалу кваліфікаційної роботи на відповідність чинним вимогам, проставити оцінку за якість виконання роботи;

– підготувати рецензію (Додаток Д). Рецензія не повинна дублювати відгук керівника. Підпис рецензента – співробітника зовнішньої організації, засвідчується печаткою організації.

Негативна оцінка, яка висловлена в рецензії, не є підставою до недопущення студента до захисту.

2.4. Оформлення завдань на випускні кваліфікаційну роботу

Завдання на кваліфікаційну роботу для кожного студента окремо розробляє керівник кваліфікаційної роботи згідно з відповідним затвердженим наказом по університету та з урахуванням специфіки місця передатестаційної практики.

Завдання оформлюється за спеціальною формою.

Зразок завдання на випускну кваліфікаційну роботу наведено у Додатку Б.

2.5. Збір вихідного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи

Бакалаври проходять практику на підприємстві (організації, установі), де вони знайомляться з взаємодією різних підрозділів, а також збирають необхідні дані для виконання кваліфікаційної роботи.

Після збору інформації вона оформлюється у вигляді звіту про проходження передатестаційної практики.

Збір вихідних даних для кваліфікаційної роботи здійснюється за допомогою літературних джерел, Інтернету, показників економічної та виробничої діяльності обраного підприємства, а також інших інформаційних ресурсів.

Для підбору спеціалізованої літератури студентам рекомендується використовувати бібліотечні каталоги, бібліографічні довідники, статті, опубліковані у фахових журналах, реферативні збірники та ресурси Інтернету, де часто публікуються актуальні дані. Вебсайти великих підприємств, банків і міністерств містять необхідні економічні показники. Узагальнені дані щодо економічного стану країни можна знайти на офіційних ресурсах, таких як сайти Держстату та Мінфіну.

Зібраний матеріал має включати інформацію, яка потрібна для:

- характеристики об'єкта дослідження;
- аналізу існуючих варіантів розв'язання досліджуваної проблеми;
- обґрунтування запропонованих рішень для проєкту.

Важливо зазначити, що матеріали повинні бути зібрані у вигляді виписок, копій та файлів на електронних носіях.

2.6. Підготовка кваліфікаційної роботи до захисту

Після написання кваліфікаційної роботи пояснювальна записка та додатки передаються студентом до палітурної майстерні для виготовлення переплетеного варіанту в твердому форматі.

Переплетену роботу підписують автор, науковий керівник та консультант (якщо є), після чого вона подається на нормоконтроль. Нормоконтролер перевіряє роботу на відповідність державним стандартам та вимогам оформлення. У разі відповідності всім вимогам, він підписує роботу. Якщо виникають розбіжності в трактуванні вимог між нормоконтролером і керівником, остаточне рішення ухвалюється завідувачем випускової кафедри.

Оформлену роботу передають на випускову кафедру для направлення на рецензію.

Після рецензування, кваліфікаційну роботу подають завідувачу кафедри, який приймає рішення про її допуск до захисту на засіданні екзаменаційної комісії та встановлює термін для захисту.

2.6.1. Відгук керівника на кваліфікаційну роботу

Відгук на кваліфікаційну роботу дає керівник в письмовій, або друкованій формі, де зазначаються переваги та недоліки роботи і можливість допуску її до захисту

Основний зміст відгуку керівника повинен відображати оцінку самої кваліфікаційної роботи, а також діяльність здобувача кваліфікаційного рівня «бакалавр» у процесі її підготовки.

Керівник повинен викласти свої думки щодо наступних питань:

- відповідність змісту кваліфікаційної роботи завданню, логічна послідовність та повнота розкриття теми,

- характеристика та оцінка якості виконання розділів кваліфікаційної роботи, використання студентом останніх досягнень науки та глибина економічних розрахунків, обґрунтувань і доведень прийнятих в роботі рішень,
- перелік позитивних якостей кваліфікаційної роботи та її основних недоліків,
- повнота використання літератури та фактичного матеріалу, відповідність посилань в тексті роботи до літературних джерел,
- якість оформлення кваліфікаційної роботи, актуальність, реальність, практична та наукова цінність роботи, можливість використання її результатів,
- характеристика загальної та спеціальної підготовки студента,
- ступінь самостійності і активності виконання роботи, вміння користуватися літературою,
- висновок про готовність студента до самостійної роботи за спеціальністю і можливість присвоєння кваліфікації;
- висновок про можливість захисту роботи перед екзаменаційною комісією та її оцінка, наявність у студента умінь та навиків в області економіки;
- використання ЕОМ при виконанні роботи.

Відгук складається науковим керівником в одному екземплярі і зачитується на засіданні екзаменаційної комісії. Зразок відгуку наведено у Додатку Г.

2.6.2. Рецензування кваліфікаційних робіт

Рецензентами можуть бути провідні спеціалісти у функціональній області, окремі аспекти якої є об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи.

Після ознайомлення з кваліфікаційною роботою рецензент складає рецензію на неї за затвердженою формою. Рецензія вкладається в кваліфікаційну роботу і пред'являється в екзаменаційну комісію. Підпис рецензента на титульному аркуші обов'язковий.

Студент повинен бути ознайомлений зі змістом відгуку та рецензії до засідання екзаменаційної комісії.

В рецензії повинні знайти відображення наступні питання:

- актуальність теми кваліфікаційної роботи та логічна послідовність її розкриття, відповідність змісту роботи завданню і профілю підготовки бакалавра;

- характеристика та оцінка якості виконання кожного розділу кваліфікаційної роботи, використання студентом останніх досягнень, науки, правильність та глибина економічних розрахунків, обґрунтувань і доведень прийнятих в роботі рішень;

- перелік позитивних якостей кваліфікаційної роботи та її основних недоліків;

- повнота використання літератури та фактичного матеріалу, відповідність посилань у тексті роботи до літературних джерел;

- якість оформлення роботи, наявність ілюстративного матеріалу;

- реальність та практична цінність роботи (висновків пропозицій) на предмет впровадження у виробництво;

- висновок про рівень теоретичної, науково-практичної підготовки студента і можливості присвоєння йому кваліфікації, обов'язкове зазначення оцінки кваліфікаційної роботи.

Зважаючи на теоретичний рівень роботи, глибину аналізу, логіку та стиль викладання, обґрунтованість розроблених заходів та їхню практичну значущість, рецензент робить висновок щодо можливості або неможливості допуску її до захисту і висловлює свою пропозицію щодо оцінки роботи відмінно, добре, задовільно або незадовільно.

Рецензія на кваліфікаційну роботу зачитується на засіданні екзаменаційної комісії. Зразок рецензії наведено у Додатку Д.

2.6.3. Впровадження кваліфікаційних робіт

Результати кваліфікаційних робіт, виконані за матеріалами, зібраними на реальному підприємстві, можуть бути запроваджені або використані на ньому.

Факт використання підтверджується актом, який підписують керівник та бухгалтер організації, яка використала розробки студента. Якщо в акті вказано розмір економічного ефекту від запровадження розробленої методики, тоді такий документ іменується «актом впровадження». В іншому випадку «Актом про використання». Зразок акта дивись у Додатку М.

2.7. Організація захисту кваліфікаційних робіт

Захист кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до графіку навчального процесу, який оголошується на факультеті не пізніше, як за два тижні до початку роботи екзаменаційної комісії.

Захист може відбуватися як очно, коли студент присутній в аудиторії, де засідає екзаменаційна комісія, так і дистанційний, відповідно до «ДОПОВНЕННЯ до Положення про організацію атестації здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» щодо використання дистанційних технологій для атестації здобувачів вищої освіти (Введено в дію наказом від 01.06.2020 № 262-к).

У цьому випадку студент має надати на кафедру паперові версії кваліфікаційної роботи та презентації, підписані науковим керівником, рецензентом і нормоконтролером. Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи повинна бути оформлена згідно з методичними рекомендаціями для відповідної спеціальності чи освітньої програми, підготовленими кафедрою та затвердженими за стандартною процедурою. Записка подається одним файлом у форматі .pdf, включаючи відгук керівника, зовнішню рецензію та підпис студента.

Демонстраційні матеріали рекомендується оформляти окремим файлом у вигляді слайдів в програмі PowerPoint. Електронні версії цих документів повинні бути надіслані керівнику не пізніше ніж за 10 днів до запланованої дати захисту для остаточної перевірки, включаючи перевірку на плагіат. Паперовий варіант (в друкованому вигляді і в твердій палітурці) повинен надійти до екзаменаційної

комісії (поштою або іншими способами) не пізніше ніж за два дні до дати захисту.

Рекомендується проводити захист кваліфікаційних робіт за допомогою MSTeams або Skype через ліцензовану версію Office365. Обов'язково повинна проводитись цифрова фіксація (відеозапис, аудіозапис, фото) процесу атестації під час захисту. Відеоконференція через MSTeams є найкращим варіантом для дистанційного захисту кваліфікаційних робіт.

Для отримання короткої інструкції можна звернутися за посиланням: <http://pistunovi.inf.ua/psdzol.pdf>.

Черговість захисту визначає випускова кафедра, і вона має своєчасно інформувати студентів про дату захисту.

Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи бакалавра є надзвичайно важливим етапом, який визначає успішність всього процесу здобуття вищої освіти. Ґрунтовна підготовка дозволяє студенту відчувати себе впевнено під час захисту. Він зможе чітко і логічно викласти основні положення своєї роботи та відповісти на запитання комісії. Підготовка до захисту включає також прогнозування можливих запитань від комісії та підготовку відповідей на них. Це допоможе уникнути непередбачених ситуацій і показати свою глибоку обізнаність у темі. Ретельно підготовлений виступ свідчить про серйозний підхід студента до своєї роботи та високий рівень його професійних навичок.

Захист кваліфікаційної роботи має обмежений час, тому важливо вміти чітко і стисло подати основні результати дослідження. Ретельна підготовка зменшує рівень стресу та напруги під час виступу, що дозволяє сконцентруватися на викладі матеріалу та показати себе з найкращого боку.

Для доповіді на засіданні екзаменаційної комісії здобувачеві вищої освіти рівня «бакалавр» виділяється не більше 5-6 хвилин. Тому доповідач повинен розповісти про найбільш важливі положення своєї роботи, а з усіх інших розділів обмежитися лише нагадуванням і посиланням на текст роботи.

Головну увагу в доповіді (не менш 70% часу) повинно бути відведено аналітичним дослідженням, запропонованій моделі та розрахункам по ній, висновкам і рекомендаціям, сформульованим за результатами дослідження.

У екзаменаційну комісію на кожного здобувача пред'являється:

а) подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи, що містить довідку про виконання студентом навчального плану та отримані ним оцінки з теоретичних дисциплін, курсових проектів і робіт, практик тощо протягом усього терміну навчання;

б) кваліфікаційна робота, 1 примірник;

в) демонстраційний матеріал, 6 примірників.

До екзаменаційної комісії можуть подаватися й інші матеріали, що характеризують загальну та спеціальну (фахову) компетентність здобувача, наукову та практичну цінність виконаної ним кваліфікаційної роботи: статті, заяви на патент, патенти, акти про впровадження результатів, зразки матеріалів, макети, вироби, оригінальні математичні моделі та програми тощо.

Захист кваліфікаційних робіт має проходити в послідовності:

1) голова екзаменаційної комісії:

– перед початком засідання оголошує розклад, порядок роботи екзаменаційної комісії, регламент презентації кваліфікаційної роботи, критерії оцінювання;

– відкриває засідання та представляє присутнім членів комісії, посилаючись на відповідний наказ;

– перед захистом кожної кваліфікаційної роботи оприлюднює відомості про виконання студентом навчального плану та надає йому слово для презентації результатів кваліфікаційної роботи;

2) здобувач називає тему кваліфікаційної роботи, формулює протиріччя практики (проблему), що лежить в основі вибору теми, аргументує її актуальність, визначає предмет розробки або досліджень, формулює постановку задач та результати їх виконання, аргументує їх відповідність вимогам новизни, достовірності та практичної цінності. Здобувач під час захисту може

використовувати різні форми візуалізації доповіді: графічний матеріал кваліфікаційної роботи, визначений завданням на її виконання, слайди, аудіо-, відеоматеріали тощо;

3) після завершення доповіді здобувача екзаменаційна комісія ставить йому запитання;

4) здобувач надає відповіді на запитання екзаменаційної комісії;

5) керівник кваліфікаційної роботи оголошує основні положення відгуку та аргументує оцінку;

6) керівник кваліфікаційної роботи або секретар комісії оголошує рецензію на кваліфікаційну роботу;

7) здобувач відповідає на зауваження керівника та рецензента;

8) голова комісії оголошує про закінчення захисту;

9) голова комісії після завершення захисту кваліфікаційних робіт оголошує початок закритого засідання, на якому приймається рішення про оцінку результатів складання атестаційних екзаменів або (та) захисту кваліфікаційних робіт, а також про видачу випускникам дипломів (дипломів з відзнакою) про закінчення університету, отримання певного ступеня та кваліфікації. Керівники кваліфікаційних робіт мають право бути присутніми на закритому засіданні.

Рішення приймається відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів екзаменаційної комісії, які брали участь в її засіданні.

При однаковій кількості голосів голова екзаменаційної комісії має вирішальний голос. Рішення екзаменаційної комісії є остаточним і оскарженню не підлягає.

Можна рекомендувати приблизно такий розподіл часу (табл. 2.1)

Таблиця 2.1 – Розподіл часу на захист кваліфікаційної роботи

Структура захисту кваліфікаційної роботи	Час на викладення
Вступ, тема кваліфікаційної роботи і обґрунтування її вибору	1
Коротка характеристика роботи і перелік її структурних частин	1

Структура захисту кваліфікаційної роботи	Час на викладення
Викладення практичної і експериментальної частини кваліфікаційної роботи	3
Висновки і пропозиції	1
Відповіді на запитання членів ЕК	5
Виступ керівника роботи	1
Оголошення рецензії	1
Заключне слово	1

Зразки демонстраційних матеріалів, презентації та інформаційної системи дивись у Додатках Н, П, Р.

3. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

3.1. Структурні вимоги до кваліфікаційної роботи

Наповнення кваліфікаційної роботи бакалавра визначається її темою й відображається у плані, розробленому здобувачем вищої освіти за участю наукового керівника на основі опрацювання літературних джерел, теоретичного та практичного досвіду.

Кваліфікаційна робота має таку структуру:

- титульний аркуш (Додаток А);
- індивідуальне завдання (Додаток Б);
- реферат (Додаток В);
- ЗМІСТ

Основна частина, що складається зі вступу, розділів і підрозділів та висновків:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1

РОЗДІЛ 2

РОЗДІЛ 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ (таблиці, схеми, графіки, діаграми тощо)

- відгук наукового керівника (Додаток Г);
- зовнішня рецензія (Додаток Д);
- короткий звіт подібності (результат перевірки кваліфікаційної роботи на ознаки академічного плагіату);

При підрахунку загального обсягу кваліфікаційної роботи не враховуються: індивідуальне завдання, реферат, відгук наукового керівника, зовнішня рецензія, додатки, короткий звіт подібності.

Рекомендований обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи бакалавра в межах 65-80 сторінок без додатків.

Титульний аркуш (*входить до загального обсягу сторінок, але номер сторінки не ставиться*). На титульному аркуші здобувач вказує тему кваліфікаційної роботи бакалавра (яка повинна точно збігатися з назвою в наказі), своє прізвище, ім'я та по батькові, а також прізвище та ініціали наукового керівника. Здобувач, який виконав кваліфікаційну роботу, і науковий керівник ставлять свої підписи на титульному аркуші. На титульному аркуші кваліфікаційної роботи обов'язково мають бути вказані науковий ступінь (доктор або кандидат наук), учене звання (професор, доцент) та посада (професор кафедри, доцент) наукового керівника.

Завдання на кваліфікаційну роботу (*не нумерується, не входить до загального обсягу сторінок*) містить інформацію про мету та вихідні дані для виконання роботи, етапи виконання робіт, а також об'єкт реалізації запропонованого технічного рішення та очікуваний результат його застосування. Завдання оформлюється за зразком, наведеним у додатку Б.

Індивідуальне завдання підписує науковий керівник і здобувач, завідувач кафедри. Під час оформлення кваліфікаційної роботи заповнене індивідуальне завдання розміщується після титульної сторінки.

Реферат (*обсяг 300–500 слів, не нумерується, не входить до загального обсягу сторінок*). Реферат призначений для експрес-ознайомлення з кваліфікаційною роботою бакалавра. Він має бути стислим та достатньо інформативним (відомості про обсяг кваліфікаційної роботи, кількість розділів у її структурі, а також ілюстрацій, таблиць, додатків; джерел згідно із списком використаних джерел (усі відомості наводять, включаючи дані додатків);

Перелік ключових слів, які є визначальними для розкриття суті кваліфікаційної роботи, має містити 5...15 слів (словосполучень), які подаються перед текстом реферату великими літерами в рядок із прямим

порядком слів у називному відмінку однини, розташованих за абеткою та розділених комами.

Текст реферату повинен відображати подану у кваліфікаційній роботі інформацію і, як правило, у такій послідовності:

- об'єкт дослідження або розроблення;
- предмет дослідження;
- мета та завдання дослідження;
- методи дослідження з визначенням отриманих за їх допомогою результатів.

Відгук наукового керівника (*не нумерується, не входить до загального обсягу сторінок*). У відгуку науковий керівник відображає найбільш суттєві моменти кваліфікаційної роботи бакалавра, відповідність методів дослідження, обґрунтованість висновків і рекомендацій, якість оформлення й логічність викладу матеріалу, недоліки роботи, робить висновок про рекомендацію або не рекомендацію КБР до захисту.

Зовнішня рецензія (*не нумерується, не входить до загального обсягу сторінок*). Зовнішнє рецензування кваліфікаційної роботи бакалавра проводиться з метою надання екзаменаційній комісії незалежної експертної оцінки професійних компетентностей здобувачів, продемонстрованих при підготовці кваліфікаційної роботи. Його проводять практики та фахівці в тих галузях знань, яким присвячені теми кваліфікаційних робіт.

Зовнішніми рецензентами можуть бути: наукові працівники науково-дослідних установ; працівники міністерств і відомств за фаховим спрямуванням, а також фахівці в тій галузі, якої стосується тема кваліфікаційної роботи.

Зовнішнє рецензування є обов'язковим і рекомендується для підвищення якості оцінки професійних компетентностей здобувачів, продемонстрованих при підготовці кваліфікаційної роботи.

Довідка про перевірку на запозичення (результат перевірки кваліфікаційної роботи на ознаки академічного плагіату) (*не нумерується, не*

входить до загального обсягу сторінок, є останньою сторінкою з наведеного вище переліку). Кваліфікаційна робота бакалавра проходить перевірку на наявність ознак академічного плагіату. Процедура підготовки кваліфікаційної роботи та терміни її представлення для перевірки на рівень академічного плагіату визначаються та доводяться до здобувача випусковою кафедрою.

3.2. Змістові вимоги до кваліфікаційної роботи

Зміст кваліфікаційної роботи включає послідовно перераховані назви всіх структурних елементів кваліфікаційної роботи із зазначенням номерів сторінок, з яких вони починаються; має відображати суть проблеми, її складність і логіку дослідження. Назви розділів і підрозділів повинні бути стислими і зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою роботи, але не повторювати її.

Заголовки Змісту повинні точно відповідати заголовкам у тексті кваліфікаційної роботи. Не можна скорочувати їх або подавати в іншому формулюванні, послідовності і співвідпорядкованості порівняно із заголовками в тексті. Заголовки однакових ступенів рубрикації необхідно розташовувати один під одним.

Перелік умовних скорочень (за наявності). Якщо в кваліфікаційній роботі бакалавра вживаються маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік може бути поданий у кваліфікаційній роботі окремим списком, який розміщують перед вступом. Перелік друкують двома колонками, у яких зліва за алфавітним принципом наводять скорочення, справа – їх детальну розшифровку. Якщо у кваліфікаційній роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ (до 3-х аркушів) кваліфікаційної роботи бакалавра з економіки є одним із найважливіших розділів, оскільки задає загальну спрямованість

дослідження, пояснює його актуальність, обґрунтовує вибір теми, а також визначає основні цілі, завдання та методи роботи. У цьому розділі формується контекст дослідження, що допомагає читачу зрозуміти мету і значення виконаної роботи. Подається загальну характеристику роботи в рекомендованій нижче послідовності.

Актуальність теми. Цей пункт має містити обґрунтування важливості та своєчасності обраної теми для дослідження. Можна виділити такі аспекти:

- галузевий: як дослідження стосується економічних процесів, проблем чи тенденцій у певній галузі чи секторі економіки;

- національний і глобальний: які сучасні виклики чи проблеми роблять тему дослідження важливою (наприклад, вплив кризи, реформ, впровадження цифрових технологій, екологічних змін тощо).

- практичний: яку користь результати роботи можуть принести для підприємств, установ, галузей чи суспільства загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання конкретної проблеми із зазначенням авторів та їх наукового внеску, на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена кваліфікаційна робота.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету кваліфікаційної роботи бакалавра і завдання, які необхідно вирішити для її досягнення. Не варто формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення, а не на саму мету. Мета кваліфікаційної роботи зазвичай тісно пов'язана з назвою роботи й повинна чітко вказувати, що саме вирішується в роботі. Мета і завдання дослідження формуються на основі аналізу літературних джерел і визначення актуальності теми. Мета розкривається переліком завдань, які вирішуються у кваліфікаційній роботі бакалавра.

Об'єкт дослідження – це процес (або явище), що породжує проблемну ситуацію, обраний для вивчення.

Предмет дослідження конкретизує проблемну ситуацію в межах об'єкта дослідження і підлягає безпосередньому вивченню у кваліфікаційній роботі

бакалавра. Саме на нього має бути спрямована увага автора, оскільки предмет дослідження визначає тему кваліфікаційної роботи, яка вказана на титульному аркуші як її назва. Таким чином, об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження або досягнення поставленої у кваліфікаційній роботі мети, при цьому коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалося тим чи іншим методом, або які результати отримані за їх допомогою. Також позначаються:

- методи збору даних (наприклад, аналіз статистичних звітів, опитування);
- кількісні методи (економетричне моделювання, регресійний аналіз тощо);
- якісні методи (SWOT-аналіз, експертні оцінки).

Інформаційна база дослідження відображає узагальнений перелік джерел інформації (праці вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків, статистичні дані офіційних сайтів, звіти рейтингових агентств, фінансові звіти тощо).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Приклад Вступу наведено у Додатку Е.

РОЗДІЛ 1 – теоретико-методичний. У ньому здобувач демонструє свої науково-дослідницькі компетентності. Загальний обсяг цього розділу не повинен перевищувати 25-30% загального обсягу кваліфікаційної роботи.

Приклад Розділу 1 наведено у Додатку Ж.

Цей розділ визначає наукову основу роботи та забезпечує методологічну обґрунтованість вибраного підходу. У ньому студент демонструє обізнаність у теоретичних концепціях і методології, пов'язаних із темою дослідження, а також обґрунтовує вибір методів, інструментів та підходів для аналізу.

Структура та зміст теоретико-методичного розділу.

1. Огляд теоретичних основ дослідження.

- Пояснення сутності основних економічних понять і категорій, що лежать в основі тематики роботи.

- Аналіз сучасних підходів і концепцій у галузі, яка досліджується (наприклад, теорії ринку, управління ресурсами, фінансова стійкість).
  - Виклад еволюції наукових поглядів і тенденцій у розвитку досліджуваної тематики.
  - Виявлення наукових дискусій і суперечностей у розглянутій проблематиці, що може слугувати основою для вибору подальших напрямків дослідження.
  - Короткий огляд найактуальніших наукових публікацій, підручників, монографій і статей.
2. Аналіз сучасного стану наукових досліджень.
    - Перелік і характеристика основних підходів до аналізу обраної проблематики, що використовувалися іншими дослідниками.
    - Розгляд прикладних досліджень і практичних рекомендацій у розробленій темі.
    - Критична оцінка існуючих наукових рішень, виявлення їх сильних і слабких сторін.
    - Визначення пробілів у науковій літературі, які створюють передумови для проведення власного дослідження.
  3. Обґрунтування методології дослідження.
    - Визначення завдань дослідження, що вимагають застосування конкретних методів і інструментів.
    - Опис і пояснення обраної методології, наприклад:
      - Методи кількісного або якісного аналізу.
      - Економіко-математичні моделі.
      - Статистичні або економетричні методи.
      - SWOT-аналіз, PESTLE-аналіз, ABC-аналіз тощо.
    - Пояснення, як саме ці методи дозволяють досягнути поставленої мети дослідження.
  4. Вибір та обґрунтування дослідницьких інструментів.

- Пояснення, чому певні інструменти та підходи обрані для дослідження (наприклад, програмне забезпечення, фінансові коефіцієнти, математичні моделі).

- Обґрунтування вибору об'єкта дослідження (підприємство, галузь тощо) та відповідність методів специфіці цього об'єкта.

5. Теоретична значимість розділу.

- Визначення вкладу теоретичних матеріалів у підвищення інформативності та обґрунтованості подальшого дослідження.

- Узагальнення використаних концепцій у розробці шляхів вирішення визначених задач.

Вимоги до оформлення теоретико-методичного розділу.

- Розділ повинен містити чітку логічну структуру з послідовним переходом від теоретичних основ до обґрунтування методів дослідження.

- Теоретичний матеріал супроводжується посиланнями на авторитетні наукові джерела.

- Аналіз повинен містити критичні висновки щодо розглянутих методів і теорій.

- Виклад матеріалу повинен бути виключно науковим стилем, що відповідає нормам академічного письма.

Цей розділ є важливим для формування основи дослідження та розкриває наукову глибину роботи, демонструючи здатність бакалавра аналізувати теоретичний матеріал, адаптувати його до реальних економічних умов і вибирати оптимальну методологію.

РОЗДІЛ 2 – аналітико-дослідницький. У ньому здобувач демонструє здатність застосовувати теоретичні знання та методи економічного аналізу для вирішення конкретних проблем, пов'язаних з обраною тематикою дослідження. Цей розділ складається з комплексного аналізу вихідних даних, обґрунтування методології дослідження та оцінки стану об'єкта або явища, що вивчається.

Розділ повинен включати наступні елементи:

1. Опис об'єкта та предмета дослідження.

- Організаційно-економічна характеристика підприємства, галузі або економічної системи, на якій зосереджено дослідження.

- Опис основних видів діяльності об'єкта, його місце на ринку, структури управління, специфіки виробничих процесів або економічних взаємовідносин.

- Визначення ключових проблем, що будуть розглядатися в аналітичному дослідженні.

2. Аналіз зовнішнього середовища.

- Дослідження зовнішніх чинників, які впливають на діяльність об'єкта (наприклад, економічна кон'юнктура, зміни в законодавстві, ринкові тенденції).

- Використання інструментів SWOT- або PESTLE-аналізу для оцінки сильних та слабких сторін, можливостей і загроз.

3. Стан об'єкта дослідження на основі даних.

- Аналіз статистичних і фінансових показників діяльності підприємства або економічної галузі.

- Використання звітності підприємства, таких як баланс, звіт про фінансові результати, а також даних із зовнішніх джерел (наприклад, Держстату).

- Побудова діаграм, таблиць, графіків для візуалізації динаміки показників та порівняння із середньоринковими показниками.

4. Виявлення проблем і їх причин.

- Встановлення ключових вузьких місць або проблем в економічній діяльності об'єкта.

- Аналіз причин їх виникнення на основі кількісних та якісних методів.

5. Використання економетричних методів для аналізу за необхідністю.

- Розрахунки та моделювання на основі сучасних методів економіко-математичного аналізу.

- Проведення регресійного, кореляційного або факторного аналізу для оцінки взаємозв'язків між різними змінними.

6. Оцінка економічної ефективності.

- Аналіз економічної ефективності використання ресурсів, оцінка рентабельності, продуктивності праці та інших економічних параметрів.

- Використання порівняння з еталонними значеннями чи показниками конкурентів.

7. Оформлення результатів дослідження

- Узагальнення отриманих даних у зведених таблицях, побудова графіків, матриць або карт для наочної демонстрації результатів.

- Написання висновків за підсумками аналізу.

Вимоги до оформлення аналітичного розділу

- Мова викладу має бути чіткою, з логічним і послідовним переходом від одного аспекту дослідження до іншого.

- Кожен висновок або твердження повинні мати статистичне або аналітичне обґрунтування.

- Використання джерел повинно супроводжуватися відповідними посиланнями, згідно з прийнятим стилем цитування.

Цей розділ демонструє здатність бакалавра не лише аналізувати економічні явища, є підґрунтям для розробки оптимізаційних заходів та прийняття ефективних управлінських рішень.

Рекомендований обсяг РОЗДІЛУ 2 – у межах 25-35% від загального обсягу кваліфікаційної роботи, кількість підрозділів у розділі погоджується з керівником.

Приклад Розділу 2 наведено в Додатку И.

РОЗДІЛ 3 – конструктивний *(2-3 підрозділи кваліфікаційної роботи)*.

Підготовка цього розділу передбачає демонстрацію здобувачем його творчих здібностей. У конструктивному розділі студент узагальнює результати свого аналізу, будує економіко-математичні моделі, розробляє рекомендації та пропозиції щодо вирішення поставлених завдань, а також обґрунтовує можливі шляхи вдосконалення діяльності об'єкта дослідження. Основна увага

приділяється практичному застосуванню отриманих результатів для підвищення ефективності економічних процесів.

У конструктивному розділі повинні відобразитися.

1. Побудова економіко-математичних моделей.

Формалізація задачі дослідження:

- Перетворення економічної проблеми у математичну модель (опис задачі у формі рівнянь, систем рівнянь, графіків, алгоритмів чи функцій).

- Обґрунтування вибору типу моделі залежно від специфіки об'єкта дослідження (оптимізаційна модель, прогнозна модель, економетрична модель тощо).

Реалізація моделі:

- Розробка математичних залежностей, які описують закономірності об'єкта чи процесу.

- Використання методів кількісного аналізу (кореляційний і регресійний аналіз, факторний аналіз, методи математичного програмування).

Перевірка адекватності моделі:

- Перевірка відповідності моделі реальним даним та її здатності відобразити специфіку об'єкта дослідження.

- Проведення тестування, перевірка моделей на прикладі реальних даних.

Розрахунковий блок:

- Здійснення необхідних розрахунків за допомогою розробленої моделі.

- Аналіз отриманих результатів.

2. Розробка рекомендацій щодо розвитку та вдосконалення об'єкта дослідження.

Пропозиції для практичного впровадження:

- Конкретні кроки для покращення економічних, фінансових або організаційних аспектів функціонування об'єкта.

- Рекомендації, які спираються на результати аналізу й математичного моделювання.

Оцінка економічного ефекту:

- Прогнозування результатів від впровадження запропонованих рекомендацій.

- Розрахунок економічного чи соціального ефекту (зростання прибутків, зменшення витрат, підвищення продуктивності тощо).

Реалізація рекомендацій:

- Пояснення, як запропоновані заходи можуть бути реалізовані у конкретних умовах (розподіл відповідальності між підрозділами, ресурси для впровадження, план дій).

- Визначення перешкод і ризиків при реалізації рекомендацій та шляхи їх усунення.

3. Обґрунтування результатів

- Надання кількісних і якісних аргументів, які підтверджують доцільність впровадження запропонованих заходів.

- Побудова діаграм, графіків і таблиць для ілюстрації отриманих результатів.

- Порівняння поточного стану із запропонованим варіантом розвитку або змін.

4. Оцінка перспектив розвитку.

- Прогнозування можливих сценаріїв розвитку об'єкта внаслідок реалізації рекомендацій.

- Оцінка сталості запропонованих рішень у довгостроковій перспективі.

- Врахування макроекономічних, політичних, соціальних та інших факторів, які можуть впливати на реалізацію рекомендацій.

5. Відображення інноваційного підходу.

- Використання сучасних інформаційних технологій або новітніх методів для розробки моделей чи впровадження рішень.

- Запропонування інноваційних ідей або рішень, які можуть мати унікальну цінність.

У випадку подання інформаційної системи у структурі розділу 3, здобувач вищої освіти має забезпечити її функціональність у випадку зміни даних.

Загалом, інформаційна система повинна містити наступні складові:

- головна сторінка, яка містить меню доступу до інших складових системи;
- інформацію про автора;
- блок введення даних;
- блок аналізу даних;

Також у систему можуть бути додані:

- блок оптимізаційних розрахунків;
- блок прогнозування.

Інформаційна система розробляється на мові, обраній здобувачем вищої освіти, наприклад Visual Basic, Python, C#, Java, Rush.

У табл. 3.1 подано характеристика основних властивостей моделей для бакалаврів.

Таблиця 3.1 – Основні властивості математичної моделі для кваліфікаційної роботи бакалаврів.

Етап роботи з економіко математичною моделлю	Тип моделі
Тип моделі	Лінійна або нелінійна
Тип обмежень	Лінійні або нелінійні, у кількості 2-3
Обґрунтування її використання	Відома, що вже застосовувалась у цій галузі.
Обґрунтування виду оптимізаційного алгоритму	Не потрібно

Вимоги до оформлення конструктивного розділу.

- Аргументованість: пропозиції та рекомендації мають бути обґрунтованими, базуватися на проведених дослідженнях і підтверджуватись розрахунками.

- Візуалізація: використання таблиць, графіків, діаграм для наочного представлення результатів моделювання та пропозицій.

- Логічна структура: текст повинен мати чітку логічну послідовність, а побудовані моделі й рекомендації мають бути пов'язані з цілями й завданнями роботи.

- Практична цінність: конкретність та орієнтація на реальні умови підприємства чи галузі.

Конструктивний розділ демонструє вміння студента застосовувати отримані знання для вирішення актуальних економічних завдань. Він відображає практичний характер кваліфікаційної роботи та її значимість для об'єкта дослідження.

Рекомендований обсяг РОЗДІЛУ 3 – у межах 25-35% від загального обсягу кваліфікаційної роботи бакалавра.

Приклад Розділу 3 наведено у Додатку К.

Кожний з розділів має закінчуватись висновками, які починаються зі слів: наведено, запропоновано, обґрунтовано, досліджено, визначено, доведено, розраховано, класифіковано та ін.

Висновки є завершальною частиною кваліфікаційної роботи бакалавра. Вони містять стислий (потезовий) виклад основних результатів проведеної науково-дослідної роботи за обраною темою, які отримані під час аналізу оцінок та узагальнень, практичні рекомендації автора з вирішення поставлених у Вступі завдань, про доцільність їх упровадження, подальшого використання тощо.

Обсяг висновків до 5 сторінок.

Список використаних джерел. Список використаних джерел потрібно розміщувати або у такому порядку:

– спочатку законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти; потім в алфавітному порядку прізвища перших авторів (або заголовків або офіційних сайтів);

– далі література іноземною мовою в алфавітному порядку прізвищ перших авторів (або заголовків, або офіційних сайтів).

або у порядку появи посилання на літературу у тексті, або у алфавітному порядку.

Список використаних джерел має становити не менше 30 найменувань для кваліфікаційної бакалаврської роботи. Обов'язковим є використання іноземної літератури.

Додатки. Додатки містять проміжні математичні розрахунки, первинні матеріали, громіздкі таблиці та допоміжний матеріал, який має довідкове значення, але необхідний для повного висвітлення теми.

4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

4.1. Основні положення

Стиль викладення кваліфікаційної роботи має бути науковим, чітким, без ліричних та емоційних відступів, орфографічних і граматичних помилок. Послідовність викладу матеріалу має бути логічною. При використанні матеріалів з літературних джерел необхідно правильно їх оформляти. Неприпустимо без посилань і цитування використовувати матеріали з літературних джерел та мережі Інтернет. Відповідальність за це несе автор кваліфікаційної роботи, а його керівник повинен вказати на це в разі виявлення.

Текст роботи друкують за допомогою принтера з однієї сторони білого аркуша формату А4 (210×297 мм), залишаючи *поля* таких розмірів:

- ліве – 2,5 см;
- праве – 1,0 см;
- верхнє – 2,0 см;
- нижнє – 2,0 см.

Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту роботи – однакова. Міжрядковий інтервал **1,5**. Розмір шрифту Times New Roman текстового редактора – 14. Абзацний відступ – **1,25 см**.

Текст основної частини кваліфікаційної роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи («ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ») друкують великими літерами симетрично набору. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка розділів, підрозділів не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Розривати слова знаком переносу в заголовках заборонено. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в підбір до тексту. У цьому випадку в кінці заголовка ставиться крапка.

Відстань між назвою підрозділу, попереднім та подальшим текстом має бути не менше ніж один рядок. Не можна розміщувати назву підрозділу, пункту й підпункту в нижній частині аркуша, якщо після неї розміщено лише один рядок тексту або жодного.

КОЖНИЙ РОЗДІЛ РОБОТИ НЕОБХІДНО ПОЧИНАТИ З НОВОЇ СТОРІНКИ.

На першому (титульному) аркуші кваліфікаційної роботи номер сторінки не зазначають, але враховують при нумерації загальної кількості сторінок.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків (не малюнків), таблиць, формул проставляють арабськими цифрами без знаку №. Додатки не входять до загального обсягу кваліфікаційної роботи, але нумеруються наскрізною нумерацією.

Нумерація сторінок:

- у правому верхньому кутку;
- починати проставляти нумерацію сторінок варто зі вступу, з третьої сторінки (титульний аркуш, індивідуальне завдання, реферат, відгук, рецензія, зміст – сторінки не проставляються).

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують його назву і також крапку не ставлять. Слово «РОЗДІЛ» і його назву розміщують у центрі сторінки (без абзацного відступу).

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад, «3.1 Удосконалення механізму управління витратами». Номер і заголовок підрозділу починають з абзацного відступу. Номер пункту складається з

порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. Після номера підпункту крапку ставлять, наприклад: «2.1.1.» (перший пункт першого підрозділу другого розділу). Потім у тому рядку друкують заголовок пункту. Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими правилами, як пункти.

Наприклад:

<p>РОЗДІЛ 1</p> <p>КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ</p> <p style="text-align: center;">¶</p> <p>1.1. Економічна сутність та необхідність оцінки вартості бізнесу</p> <p style="text-align: center;">¶</p> <p>В останні роки оцінка бізнесу та активів набуває все більшої актуальності ...</p>

Правила посилання та цитування. Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на використані літературні джерела треба зазначити порядковим номером за переліком посилань та сторінкою, виділеними квадратними дужками, наприклад, «...у роботі [4, с.7]...».

Існують загальні правила цитування, які стосуються найбільш точного викладу ідей автора. Наприклад, текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться із збереженням особливостей авторського написання. Таким чином, не допустимо перекручення думок автора. При необхідності скорочення авторського тексту можливий пропуск слів, речень, які замінюються трьома крапками. Можливе непряме цитування у формі переказу тексту, яке повинне максимально точно відбивати думки автора й супроводжуватися відповідним посиланням на джерело.

У посиланнях на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їх номери. Наприклад, у

посиланні потрібно писати: «... у розділі 4...», «...дивись п.п. 2.1...», «...на рис.1.3...», «...у табл. 3.2 ...», «...(див. п.п. 3.2)...», «...за формулою (3.1)...», «... у рівняннях (2.1) – (2.5)...», «...у додатку В...».

У роботі не дозволено наводити посилання на джерела інформації у виносках. Цитата в тексті «... тільки 36% респондентів вважають створення інформаційного суспільства пріоритетним [3]».

4.2. Правила подання ілюстрацій

Усі без винятку типи ілюстрацій (ескізи, діаграми, графіки, схеми, фотографії, рисунки, кресленики тощо) повинні мати однаковий підпис «Рисунок».

Рисунок подають одразу після тексту, де вперше посилаються на нього, або як найближче до нього на наступній сторінці, а за потреби – у додатках.

Усі ілюстрації нумерують наскрізно арабськими цифрами, крім ілюстрацій у додатках. Нумерація їх звичайно буває наскрізною в межах розділу. У цьому разі номер рисунка складається з номера розділу та порядкового номера рисунка в цьому розділі, які відокремлюють крапкою, наприклад «Рисунок 3.2» – другий рисунок третього розділу.

Рисунки кожного додатка нумерують окремо. Номер рисунка додатка складається з позначення додатка та порядкового номера рисунка в додатку, відокремлених крапкою. Наприклад, «Рисунок В.1 _____ », тобто перший рисунок додатка В.

Якщо рисунки створені не автором, подаючи їх у кваліфікаційній роботі, треба дотримуватися вимог чинного законодавства України про авторське право.

На КОЖНУ розміщену у кваліфікаційній роботі ілюстрацію ОБОВ'ЯЗКОВО робляться посилання, що містять порядкові номери, під якими ілюстрації поміщені у кваліфікаційній роботі. Посилання не варто оформляти як самостійні фрази, у яких лише повторюється те, що зазначається в підписі. У тому місці, де мова йде про тему, пов'язану з ілюстрацією і де читача потрібно відіслати до неї, розміщують посилання або у вигляді взятого в круглі дужки виразу «(рис. 1.3)», або на зразок вислову: «...як

це показано на рис. 1.3 або... «як це видно з рис. 1.3».

Кожну ілюстрацію необхідно супроводити пояснювальним підписом, який повинен відповідати основному текстові і самій ілюстрації.

Пояснювальний підпис під ілюстрацією звичайно має 4 основні елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається словом «Рисунок»;
- порядковий номер ілюстрації, що вказується без знаку номера арабськими цифрами (1.1, 2.3, 3.2);
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із характеристикою зображуваного в найбільш лаконічній формі, але досить вичерпно, зазначаючи об'єкт, його галузеву або територіальну приналежність та період років дослідження представленого матеріалу;
- джерело.

Наприклад: (відповідно до ДСТУ 3008:2015. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання):

Рисунок 2.2. – Роль депозитів фізичних осіб у формуванні активів українських банків протягом 2021 – 2023 рр. **або** [4] **або** *Джерело: розроблено автором за даними [7]*

За необхідності під рисунком розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст або примітки). Наприклад, умовні позначення, які використовуються на схемі, графіку тощо.

Як зазначено вище, **єдиним видом** ілюстративного матеріалу в роботах є **рисунки**, представлені у вигляді схем, блок-схем, діаграм (стовпчикових, пелюсткових, точкових, бульбашкових, колових та кільцевих тощо) і графіків.

Рисунки використовуються в роботах, коли потрібно зобразити предмет таким, яким ми його сприймаємо, але тільки без зайвих деталей і подробиць. За допомогою рисунка можна з великим ступенем наочності зобразити форму, структуру й розташування предметів. Він допомагає легко усунути все непотрібне, що заважає зрозуміти суть справи і виділити основні частини зображуваного, показати механізм або його деталь у розрізі.

Схема – це зображення, що передає зазвичай за допомогою умовних

позначок і без дотримання масштабу основну ідею будь-якого пристрою, предмета, спорудження або процесу і показує взаємозв'язок їхніх головних елементів. У деяких роботах просторові схеми різних систем зображуються у вигляді прямокутників з простими зв'язками-лініями, тобто блок-схем.

Наприклад:

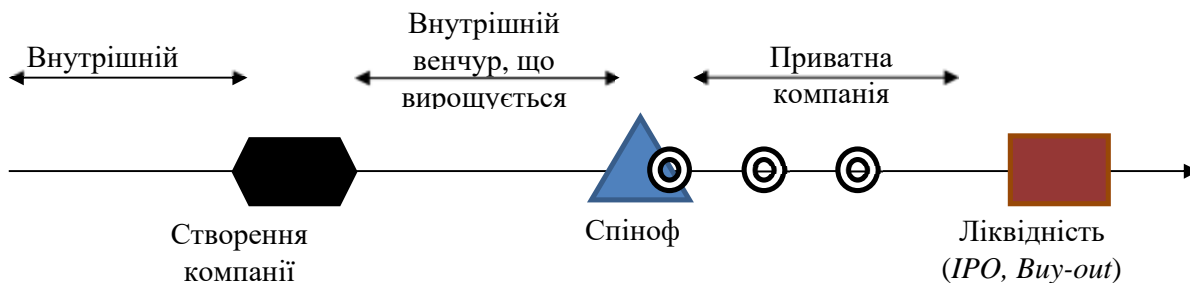

Рисунок 1.1 – Вирощування спіноф-компанії *або* [8]

(14 шрифт нежирний) *або* Джерело: розроблено автором на основі [3-5]

Діаграма – один із засобів графічного зображення залежності між величинами. Діаграми складаються для наочності зображення й аналізу масових даних. **Наприклад:**

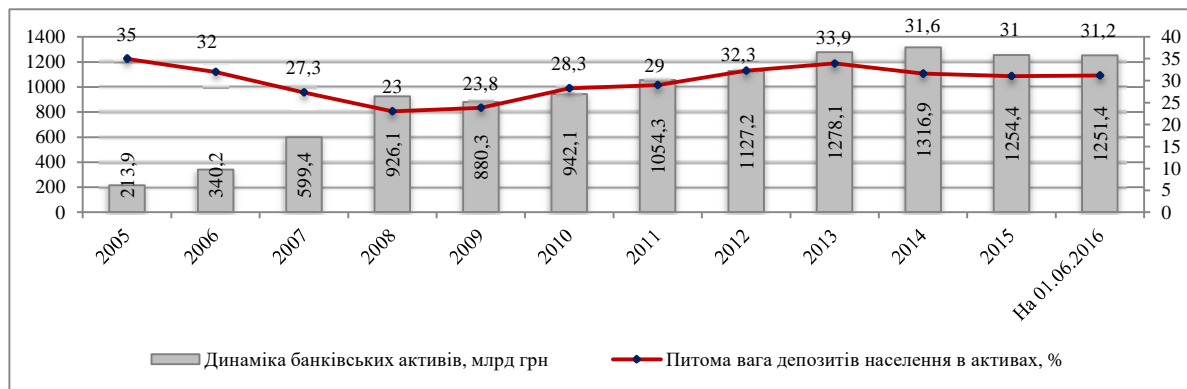

Рисунок 2.2 – Роль депозитів фізичних осіб у формуванні активів українських банків протягом 2019–2021 рр. *або* [3, с.5] *або* Джерело: розроблено автором на основі [7]

Результати оброблення числових даних можна навести у вигляді **графіків**, тобто умовних зображень величин та їхніх співвідношень через геометричні

фігури, крапки та лінії. Графіки використовуються як для аналізу, так і для підвищення наочності матеріалу.

ОБОВ'ЯЗКОВИМ є посилання на джерело! Джерело може зазначатися у кваліфікаційній роботі так:

– або одразу *після назви рисунка у квадратних дужках, **наприклад*** [3, с. 5];
– або *під назвою рисунка 10-м шрифтом курсивом пишеться слово Джерело, ставиться дві крапки і у квадратних дужках вказується джерело. Якщо рисунок складено самостійно, то під назвою рисунка 10-м шрифтом курсивом пишеться слово Джерело, ставиться дві крапки та пишеться: складено або розроблено автором або: за даними, або на основі (певних джерел, якими автор керувався при складенні або розробленні конкретного рисунка).*

У тексті спочатку йде посилання на рисунок, а потім сам рисунок, **а не навпаки.**

4.3. Правила подання таблиць

Кваліфікаційна робота супроводжується значними обсягами цифрового матеріалу, який необхідно групувати в таблиці. За змістом таблиці поділяються на неаналітичні та аналітичні. У неаналітичних таблицях наводять дані статистичного характеру, які ілюструють те чи те економічне явище. Аналітичні таблиці є результатом оброблення й аналізу статистичних або числових показників, які, наприклад, отримані в результаті модельного експерименту. Після таких таблиць робиться узагальнення про нове (виведене) знання, яке вводиться до тексту словами: «табл. 1.2 дає змогу зробити висновок, що...», «з табл. 1.3 видно, що...» тощо.

Таблицю варто розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на початку наступної після посилання сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті роботи.

Таблиці нумеруються арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводять у додатках. Номер таблиці

складається з номеру розділу і порядкового номеру таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, Табл. 3.1 – перша таблиця третього розділу. **Назву таблиці друкують з великої літери і розміщують над таблицею з абзацного відступу.** Назва повинна бути стислою та відображати зміст таблиці. **Текст у таблиці друкується 12 шрифтом, в окремих випадках – 10-11 шрифтом.**

Таблиці кожного додатка нумерують окремо. Номер таблиці додатка складається з позначення додатка та порядкового номера таблиці в додатку, відокремлених крапкою. *Наприклад,*

«Таблиця В.1 _____», тобто перша таблиця додатка В.
(назва таблиці)

ОБОВ'ЯЗКОВИМ є посилання на джерело. Джерело може зазначатися у кваліфікаційній роботі так:

– або одразу після назви таблиці у квадратних дужках, наприклад, [10, с. 8];

– або під назвою таблиці 10-м шрифтом курсивом пишеться слово *Джерело*, ставиться дві крапки і у квадратних дужках вказується джерело. Якщо таблиця складена самостійно, то під назвою таблиці 10-м шрифтом курсивом пишеться слово *Джерело*, ставиться дві крапки та пишеться: *складено або розроблено автором або: за даними, або на основі (певних джерел, якими автор керувався при складенні або розробленні конкретного рисунка).*

Наприклад: У табл. 2.1 наведено інструменти формування й методи використання фінансових ресурсів держави.

Таблиця 2.1 – Інструменти формування та методи використання фінансових ресурсів держави *або* [10, с. 8] **або** *Джерело: розроблено автором на основі [7]*

Сфера державних фінансів	Інструмент формування	Методи використання
Бюджетна система	Податки, відрахування збори, внески, плати	Фінансування, кредитування, інвестування
Державні цільові фонди	Внески, збори	Фінансування, інвестування
Державний кредит	Податки, позики	Фінансування, кредитування, інвестування

Якщо таблиця не вміщується на одній сторінці, то її треба перенести на наступну. Слово «Таблиця» подають лише один раз над першою частиною таблиці, а над іншими її частинами, які розміщені на наступних сторінках, пишуть: «Продовження таблиці _____» або «Кінець таблиці _____» із зазначенням номера табл., але без повторення її назви. **Наприклад:**

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6
б) первісна вартість	419103	28435	32816	45920	311932
в) резерв сумнівних боргів	–	–	–	–	–
...	...	...	...	...	...

Джерело: [10]

За даними, наведеними в табл. 2.1.....

У результаті аналізу даних, наведених в табл. 2.1, можна зробити висновок про.....

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф указують в однині.

Заголовки граф у першому ярусі варто писати з прописної букви, наприкінці ні крапку, ні кому не ставлять. Якщо ярус складає єдину граматичну форму з попереднім ярусом, то з малої літери пишуть підзаголовки, що розміщені нижче. **Наприклад:**

Рік	Виробництво	
	план	факт

Якщо ярус має самостійне значення, то з прописної букви пишуться і підзаголовки. **Наприклад:**

Рік	Обсяг продажів сталі в країні		
	Німеччина	Україна	США

Заголовки граф подають у називному відмінку однини. Порядок

проходження частин підзаголовка: визначення величини, її літерне позначення, кома, одиниця виміру.

Усі дані, що наводяться в таблицях, повинні бути достовірними, однорідними й порівнюваними, в основі їхнього угруповання повинні лежати істотні ознаки.

4.4. Загальні правила подання формул і написання символів

Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, у якому вони згадуються, посередині сторінки. Вище і нижче кожної формули або рівняння має бути залишено не менше одного вільного рядка. Формули і рівняння в роботі (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) треба нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу.

Номер формули або рівняння складається з номеру розділу і порядкового номеру формули або рівняння, відокремлених крапкою. Наприклад, формула (1.3) – третя формула першого розділу. Номер проставляють на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому правому положенні на рядку. Номер, який не вміщується в рядку з формулою, переносять у наступний нижче формули.

Формули – різновиди приведеної раніше основної формули – допускається нумерувати арабською цифрою і малою літерою кирилиці, яка має бути написана разом з цифрою. Наприклад: (1.4а), (1.4б).

Оформлення посилань на номери формул у тексті відбувається так. При посиланнях на будь-яку формулу її номер ставлять точно в тій само графічній формі, що і після формули, тобто арабськими цифрами в круглих дужках. Наприклад: у формулі (3.7); з рівняння (5.1) випливає...

Якщо посилання на номер формули розміщене всередині виразу, укладеного в круглі дужки, то їх рекомендується замінити квадратними дужками. Наприклад: Використовуючи вираз для оцінки ефективності експорту [див. формулу (14.3)], одержуємо...

Переносити формули чи рівняння на наступний рядок можливо тільки на

знаках виконуваних операцій, повторюючи його на початку наступного рядка. У випадку перенесення формули або рівняння на знакові операції множення, застосовують знак «х».

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації. Формули, що йдуть одна за одною й не розподілені текстом, відокремлюють комою.

Символ – це умовна позначка, по-перше, математичних величин, по-друге, одиниць виміру величин і, по-третє, математичних знаків.

Як символи використовуються букви кирилиці або латиниці. Щоб уникнути збігу символів різних величин, застосовуються індекси.

Індексом можуть служити малі літери українського, латинського і грецького алфавітів, арабські і римські цифри, штрихи. Розташовуються індекси праворуч від символу вгорі або внизу. Однак верхні індекси використовуються вкрай рідко, тому що це місце розташування ступеня.

При використанні символів і індексів необхідно дотримуватись таких вимог:

1. Та сама величина в тексті всієї роботи повинна бути позначена однаково.
2. Буквені індекси повинні відповідати початковим або найбільш характерним буквам найменування поняття або величини, на зв'язок з якими вказує індекс (наприклад: K_p – константа рівноваги).
3. Індекс 0 (нуль) необхідно використовувати тільки у випадках, що вказують на початкові або вихідні показники.

Експлікація – це пояснення символів, що входять у формулу. Експлікація повинна відповідати таким вимогам:

1. Розміщуватися тільки після формули, від якої відокремлюється комою.
2. Починатися зі слова «де».
3. Символи треба розташовувати в порядку згадування у формулі. У формулах із дробами спочатку пояснюють чисельник, а потім – знаменник.

Розділові знаки розставляються в експлікації так:

1. Між символом у розшифровці ставлять тире.

2. У середині розшифровки одиниці вимірів відокремлюють від тексту комою.

3. Після розшифровки перед наступним символом ставлять крапку з комою.

4. Наприкінці останньої розшифровки ставлять крапку.

Наприклад:

Сукупний дохід акціонерів (*Total Shareholder Return, TSR*) розраховується за формулою:

$$TSR = \frac{P_1 - P_0 + DPS}{P_0}, \quad (2.5)$$

де P_0 – ринкова ціна акції на початок року;

P_1 – ринкова ціна акції на кінець року;

DPS (*Dividends Per Share*) – дивіденд на одну акцію за рік.

Громіздкі рисунки та таблиці (якщо вони не надто прив’язані до тексту) доцільно розміщувати у додатках.

4.5. Оформлення списку використаних джерел

Бібліографічний апарат кваліфікаційної роботи складається з бібліографічного списку (списку використаних джерел) і бібліографічних посилань. Повнота бібліографічного списку і посилань указує на ступінь ознайомлення автора кваліфікаційної роботи з наявною літературою щодо проблеми дослідження.

Книги:

Один автор

1. Гурська Л.І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с.

2. Дробот О.В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.

Два автори

1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с.

2. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.

Три автори

1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.

2. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Чотири і більше авторів

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с.

2. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.

Автор(и) та редактор(и) / упорядники

1. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.

2. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.

Без автора

1. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.

2. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с.

3. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с.

Багатотомні видання

1. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.

Автореферати дисертацій

1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.

2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.

Дисертації

Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.

Законодавчі та нормативні документи

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.

2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 15.11.2017).

Частина видання:

матеріалів конференцій (тези, доповіді)

1. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134 – 137.

періодичного видання (журналу, газети)

1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. Часопис Київського університету права. 2007. № 4. С. 88–92.

2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. Право України. 2017. № 5. С. 71–79.

3. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-

SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.

Електронні ресурси

1. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf.

2. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. Наука та інновації. 2016. № 6. С. 6–14. DOI: <https://doi.org/10.15407/scin12.06.006>.

Оформлення додатків. Додатки оформлюються як продовження кваліфікаційної роботи на наступних сторінках у порядку появи посилань на них у тексті. *Додатки не входять до загального обсягу кваліфікаційної роботи, але нумеруються наскрізною нумерацією.*

У додатках наводяться допоміжні матеріали: копії документів, витяги з нормативних актів і документів, звіти, окремі інструкції/положення/правила, результати соціологічних опитувань, громіздкі таблиці, рисунки тощо, подання яких у тексті роботи недоцільне через великий обсяг. Кожний додаток починається з нової сторінки.

По центру зазначається слово ДОДАТКИ, далі починається Додаток А, який пишеться в правому кутку 14 шрифтом.

Наступні додатки продовжуються відповідно до літер алфавіту. *Додатки позначаються послідовно великими літерами української абетки за винятком літер І, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь* (відповідно до ДСТУ 3008:2015, п. 7.15.1), наприклад, додаток А, додаток Б і т. ін.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є в тексті додатку, варто нумерувати в межах кожного додатку, наприклад, рисунок В.3 – третій рисунок додатку В; таблиця Д.2 – друга таблиця додатку Д; формула (В.1) – перша формула додатку В.

Джерела, що цитують тільки в додатках, повинні розглядатися незалежно від тих, які цитують в основній частині звіту, і мають бути перераховані

наприкінці кожного додатку в переліку посилань. Якщо в роботі як додаток використовується документ, що має самостійне значення й оформлюється згідно з вимогами до документа цього виду, його копію вміщують у звіті без змін в оригіналі. Перед копією документа вміщують аркуш, на якому посередині друкують слово «ДОДАТОК __» і його назву (за наявності), праворуч у верхньому куті аркуша проставляють порядковий номер сторінки.

5. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

5.1. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Оцінювання якості виконання та захисту кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до Положення про порядок оцінювання результатів навчальної діяльності студента. Підсумкову оцінку захисту кваліфікаційної роботи визначає екзаменаційна комісія. Рішення комісії є остаточним. Складові та діапазони оцінювання випускної кваліфікаційної роботи бакалавра є такими:

Складові оцінювання	Діапазон оцінювання, балів
1. Змістовні аспекти дослідження	0 – 70
2. Якість захисту результатів дослідження	0 – 30

При оцінюванні враховується ряд важливих показників якості кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Критерії оцінювання кваліфікаційних бакалаврських робіт

	Критерії оцінювання	Кількість балів (максимум)
Змістовні аспекти дослідження		
Вступ	Обґрунтування актуальності обраної теми, визначення мети та завдань її дослідження, визначення об'єкта, предмета, методів дослідження, аналіз останніх досліджень і публікацій, інформаційної бази дослідження та структури роботи.	0-5
Розділ 1: Теоретичний блок	Цінність теоретичних висновків. Рівень аналізу та повноти розгляду теоретичних концепцій. Якість аналізу літературних джерел. Достатність глибини теоретичних досліджень по темі.	0-10
Розділ 2: Аналітичний блок	Якість та глибина економічних досліджень із застосуванням аналітичних якісних та кількісних розрахунків, методів і засобів досліджень .	0-15
Розділ 3: Практично-рекомендаційний блок	Оцінка результатів досліджень. Обґрунтування напрямів удосконалення досліджуваної проблеми. Можливість впровадження результатів дослідження. Наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем; рівень обґрунтування запропонованих рішень	0-20
Висновки з	Чіткість та обґрунтованість висновків, їх практичне значення та	0-10

	Критерії оцінювання	Кількість балів (максимум)
дослідження	можливості реалізації	
Оформлення роботи	Розвиненість мови викладення роботи та її загальне оформлення, дотримання графіку виконання БДР	0-10
Якість захисту результатів дослідження		
Роздатковий матеріал	Якість оформлення та ілюстрованість роздаткового матеріалу та презентації доповіді	0-5
Доповідь на захисті	Якість та ефективність представлення власних ідей та рекомендацій, результатів дослідження. Уміння стисло, послідовно та чітко викласти сутність і результати дослідження, застосовуючи сучасну економічну термінологію, уникаючи загальних слів. Високий рівень володіння культурою презентації	0-10
Відповіді на запитання та зауваження під час захисту	Конструктивні чіткі відповіді, аргументована власна наукова позиція, здатність захищати свої пропозиції, думки та погляди; загальний рівень підготовки студента. Обґрунтовані відповіді на зауваження ЕК	0-15
	РАЗОМ	до 100

Кваліфікаційна бакалаврська робота до захисту не допускається, якщо:

- робота представлена науковому керівникові для перевірки на запозичення, попередній захист або на будь-який подальший етап проходження з порушенням строків, встановлених регламентом;
- кваліфікаційна робота бакалавра написана на тему, яка своєчасно не була затверджена наказом по університету;
- кваліфікаційна робота виконана не самостійно;
- структура та оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра не відповідає вимогам;
- в роботі відсутнє економічне обґрунтування пропонованих заходів;
- кваліфікаційна робота бакалавра не переплетена у тверду палітурку, недбало оформлена.

Рішення щодо підсумкової оцінки загального оцінювання кваліфікаційної бакалаврської роботи приймається більшістю голосів членів Екзаменаційної Комісії та визначається як сума обох складових оцінювання і фіксується у

протоколі засідання відповідної комісії, її рішення є остаточним і оскарженню не підлягає. Повторний захист випускної кваліфікаційної роботи бакалавра з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

Основні умови одержання оцінки

Відмінно. Кваліфікаційна робота є бездоганною в усіх відношеннях, містить елементи новизни, має практичне значення, є конкретною та обґрунтованою, має оцінку реалізації запропонованих рішень та пропозицій, доповідь логічна і стисла, проголошена вільно, зі знанням справи, відгук і рецензія позитивні, відповіді на запитання членів ЕК правильні та стислі.

Студенту, що претендує на **диплом з відзнакою**, рекомендовано мати мінімум одну опубліковану наукову працю (тези, статтю).

Добре. Тема роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині поверхнево зроблений аналіз літературних джерел, елементи новизни чітко не представлені, недостатньо використані інформаційні матеріали організації-замовника (бази практики), мають місце окремі зауваження в рецензії та відгуку, доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на запитання членів ЕК в основному правильні, оформлення роботи в межах вимог.

Задовільно. Тема кваліфікаційної роботи бакалавра в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений компілятивний характер, наукова полеміка відсутня, в аналітичній частині є надлишок елементів описовості, добір інформаційних матеріалів (таблиці, графіки, схеми) не завжди обґрунтований, заходи і пропозиції, що містяться в третьому розділі, обґрунтовані непереконливо, рецензія і відгук містять окремі зауваження, доповідь прочитана за текстом, не всі відповіді на запитання членів ЕК правильні або повні. Є зауваження щодо оформлення кваліфікаційної роботи.

Незадовільно. Нечітко сформульована мета кваліфікаційної роботи бакалавра. Розділи погано пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел. Аналіз виконаний поверхнево, переважає

описовість на шкоду системності та глибини. Пропоновані заходи випадкові, з аналізу не виплавають, економічне обґрунтування неповне. Оформлення роботи далеке від зразкового. Ілюстрації до захисту відсутні. Відповіді на запитання членів ЕК неточні або неповні.

Визначивши оцінку, ЕК шляхом обговорення вирішує рівень балу, який відповідає цій оцінці згідно табл. 5. 2

Таблиця 5.2. – Шкали оцінювання результатів навчання

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

5.2. Перевірка кваліфікаційної роботи на запозичення

Академічний процес передбачає виконання умов академічної доброчесності. Одним із її елементів є перевірка випускної кваліфікаційної роботи на плагіат, згідно «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату Національного технічного університету «Дніпровська політехніка».

Плагіат – навмисне чи усвідомлене оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору (тексту або ідей) під іменем особи, яка не є автором цього твору, без належного оформлення посилань.

У кваліфікаційній роботі не повинно бути будь-яких різновидів плагіату, зокрема:

– *привласнення авторства* – оголошення себе автором чужого оригінального наукового твору; видання під своїм ім'ям наукового твору, написаного з іншими особами без зазначення їх імен;

– *копіювання чужих матеріалів* у свою наукову роботу без внесення в запозичене жодних змін та без належного оформлення цитування;

– *представлення поєднання власних та запозичених аргументів* без належного цитування;

– *приховане некоректне запозичення* – включення у свою наукову роботу чужих матеріалів із внесенням незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них та ін.) та без належного оформлення цитування;

– *самоплагіат* – багаторазова публікація одних і тих самих наукових результатів, отриманих автором самостійно;

– *парафрази* – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту на основі заміни слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці, збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет;

– *компіляція* – створення значного масиву тексту шляхом копіювання чужих матеріалів з різних джерел без самостійного поглибленого дослідження проблеми, без внесення в них правок, посилань на авторів та «маскування» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

Перевірку кваліфікаційної роботи на ознаки академічного плагіату здійснює науково-педагогічний працівник кафедри, який є відповідальним за проведення такої перевірки, та оформлює її результати за допомогою програмного продукту у формі короткого звіту подібності.

Виявлення факту академічного плагіату у кваліфікаційній роботі здійснюється на етапі їх подання на перевірку науковому керівникові.

Для кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти допускається максимальний збіг загальновідомих для даної галузі термінів та визначень з однією роботою не більше ніж 40%.

Контроль за дотриманням академічної доброчесності реалізується на основі онлайн-сервісів в мережі Інтернет та їх локалізації в програмному забезпеченні. Переважна більшість онлайн-сервісів доступна в пошуковій системі (наприклад, Google) за запитом «антиплагіат онлайн-сервіси», скажімо, «<https://my.plag.com.ua>». Прикладами рекомендованих онлайн-сервісів перевірки на плагіат можуть бути такі:

- StrikePlagiarism (<http://Plagiat.pl/>);
- Advego Plagiatus (<https://advego.com/plagiatus/>);
- Plag (<https://my.plag.com.ua>);
- Copyscape (<https://www.copyscape.com/>);
- Contentyoda (<http://contentyoda.com/>).

Національним технічним університетом «Дніпровська політехніка» для перевірки ознак плагіату рекомендовано використання системи StrikePlagiarism.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (зі змінами та доповненнями). Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#text>

2. Стандарт вищої освіти підготовки бакалавра зі спеціальності 051 Економіка. СВО-2018. Київ : МОН України, 2018. 20 с. Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/051-Ekonomika-bakalavr.28.07-1.pdf>

3. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. – Д. : НТУ «ДП», 2018. – 21 с. Режим доступу:

<https://surl.li/vkmypr>

4. Положення про систему запобігання та виявлення плагіату в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка», затверджене Вченою радою університету 13.06.2018 р., протокол № 8 (зі змінами та доповненнями, затвердженими вченою радою університету від 26.03.2019). Режим доступу: <http://surl.li/mackbi>

5. Положення про навчально-методичне забезпечення освітнього процесу Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», затверджене Вченою радою 22.01.2019 р., протокол № 2 (зі змінами та доповненнями, затвердженими Вченою радою університету від 29.03.2022 р.). Режим доступу:

<http://surl.li/zohwww>

6. Освітньо-професійна програма вищої освіти «Економіка», затверджена Вченою радою Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» 27.06.2024 р. (протокол № 8). Режим доступу: <https://ekit.nmu.org.ua/ua/>

7. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ»,

2016. – 17 с. Режим доступу: <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>

8. ДСТУ 3008:2015. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. URL: <https://dl.nure.ua/mod/page/view.php?id=441231>

9. Ресурс з фінансовою звітністю підприємств. Режим доступу: <https://smida.gov.ua/>

10. Інформація про підприємство та ФОП. Ресурс з фінансовою звітністю підприємств. Режим доступу: <https://clarity-project.info/>

11. Інформація про підприємство та ФОП. Ресурс для перевірки компаній-контрагентів. Режим доступу: <https://youcontrol.com.ua/>

12. Ресурс для перевірки компаній-контрагентів. Режим доступу: https://opendatabot.ua/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=google-search-brand&utm_term=opendatabot&gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAsaS7BhDPARIsAAX5cSBMMzMYmpAi70L9XPqqDn9sY8jDMmbS6dtL6vIVxYer49IFr1DAxOYaaAIyEALw_wcB

13. Сторінка фінансової інформації. Режим доступу: <http://www.finance.com.ua>

Д О Д А Т К И

Зразок титульного аркуша кваліфікаційної роботи

Міністерство освіти і науки України
 Національний технічний університет
 «Дніпровська політехніка»

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ
 (факультет)
 Кафедра Економіки та економічної кібернетики
 (повна назва)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеня бакалавра
 (бакалавра, магістра)

Здобувача вищої освіти _____
 (ПІБ)
 академічної групи _____
 (шифр)
 спеціальності _____ 051 Економіка
 (код і назва спеціальності)
 за освітньо-професійною програмою _____ Економіка
 (офіційна назва)
 на тему _____
 (назва за наказом ректора)

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи				
Розділів:				
Перший розділ				
Другий розділ				
Третій розділ				
Рецензент				
Нормоконтролер				

Дніпро
 20__

Зразок завдання на кваліфікаційну роботу

Міністерство освіти і науки України
 Національний технічний університет
 «Дніпровська політехніка»

ЗАТВЕРДЖЕНО:
 завідувач кафедри
економіки та економічної кібернетики
 (повна назва)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

«____» _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня бакалавра
 (бакалавра, магістра)

здобувача вищої освіти _____ академічної групи _____
 (прізвище та ініціали) (шифр)

спеціальності 051 Економіка
 на тему _____

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від ____ ____ ____
 року № _____

Розділ	Зміст	Термін виконання
		ДД.ММ. – ДД.ММ.РРРР (наприклад: 19.04.2024 – 03.05.2024)
		ДД.ММ. – ДД.ММ.РРРР
		ДД.ММ. – ДД.ММ.РРРР

Завдання видав _____ (підпис керівника) _____ (ініціали, прізвище)

Дата видачі _____

Дата подання до екзаменаційної комісії _____

Завдання прийняв до виконання _____ (підпис студента) _____ (ініціали, прізвище)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 70 с., 3 рис., 15 табл., 24 джерел.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ, ОПТИМІЗАЦІЯ, ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ, ПРИБУТОК, ПЛАН ВИРОБНИЦТВА.

Об'єктом дослідження виступає процес оптимізації показників діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та організаційно-економічні аспекти оптимізації показників діяльності підприємства.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в удосконаленні теоретичних та практичних засад оптимізації показників діяльності підприємства.

Метод дослідження. У роботі використані сучасні методи дослідження економічних процесів, впровадження нових технологій, зокрема такі, як: системний аналіз, економіко-статистичні методи опрацювання інформації, монографічний, логічний, експертний методи аналізу тощо.

У вступі подано стан проблеми, визначена мета й конкретизоване завдання дипломного проекту.

У першому розділі розглянуто теоретичні основи оптимізації показників діяльності підприємства..

У другому розділі роботи подана характеристика підприємства ПРАТ "ОЛЕВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД", вивчена специфіка його діяльності, проведено фінансово-економічний аналіз його діяльності, проведено аналіз ринку хлібу України та SWOT-аналіз.

У третьому розділі оптимізаційна задача для максимізації прибутку за допомогою знаходження плану виробництва виходячи з обмежених ресурсів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в зростанні прибутку та підвищенні конкурентоспроможності за рахунок оптимізації плану виробництва.

Отримані результати можуть бути використані у діяльності досліджуваного підприємства з позитивним економічним ефектом.

Приклад відгуку керівника кваліфікаційної роботи

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу бакалавра на тему:

« _____
_____ »

Студента групи _____

(шифр)

(власне ім'я та прізвище)

1. Мета кваліфікаційної роботи за освітньо-професійною програмою (ОПП).
2. Зазначити актуальність теми кваліфікаційної роботи.
3. Вказати зв'язок теми кваліфікаційної роботи з об'єктом діяльності магістра.
4. Відповідність задач кваліфікаційної роботи ОПП.
5. Практичне значення та оригінальність технічних рішень.
6. Використання пакетів прикладних комп'ютерних програм (реальність, комплексність тощо).
7. Відповідність оформлення кваліфікаційної роботи стандартам.
8. Оцінка ступеня самостійності виконання кваліфікаційної роботи.
9. Наявність недоліків.
10. Загальна оцінка кваліфікаційної роботи.

Керівник кваліфікаційної
роботи

_____

(посада, назва кафедри) (підпис) (власне ім'я та прізвище)

Приклад рецензії на кваліфікаційну роботу

РЕЦЕНЗІЯ

На кваліфікаційну роботу Гандрабурової К.П.

Тема: «Оптимізація заходів щодо виведення підприємства з передбанкрутного стану»

Кваліфікаційна робота Гандрабурової К.П. присвячена актуальній темі виводу з передбанкрутного стану підприємств-перевізників. Кваліфікаційна робота представлена на 86 сторінок і включає вступ, три основні розділи та висновок.

У кваліфікаційній роботі виконані наступні завдання: проведений фінансово-економічний аналіз підприємства; розроблена економіко-математична модель оптимізації прибутку; розроблено алгоритм рішення задачі оптимізації; створено автоматизовану інформаційну систему. В основу економіко-математичної моделі рішення задачі покладено принципи лінійного програмування. Розрахунок оптимального напрямлення проведений за допомогою засобів Microsoft Excel. Для вирішення задачі оптимізації створено інформаційну систему на базі програмного продукту Microsoft Excel.

В цілому, кваліфікаційна робота виконана Гандрабуровою К.П. у повному об'ємі, на високому рівні. А також продемонстровані глибокі знання в області кібернетики та інформаційних технологій. Розроблена модель розрахунку оптимального напрямлення може бути використана в діяльності підприємства ТОВ «ПРОМ ДЕН ІНВЕСТ». Тому дана кваліфікаційна робота є реальною і заслуговує на оцінку «відмінно».

Директор

ТОВ «ПРОМ ДЕН ІНВЕСТ»

_____ Чорний О.А.

Приклад написання Вступу

Актуальність теми дослідження. В умовах сучасного ринкового середовища підприємства постійно стикаються з викликами конкуренції, нестабільності економічного середовища та швидкими змінами в технологіях. Оптимізація показників діяльності підприємства є важливим інструментом для забезпечення його конкурентоспроможності, фінансової стійкості та ефективного використання ресурсів. Вона сприяє підвищенню продуктивності, зниженню витрат, поліпшенню якості продукції та задоволеності клієнтів. Оптимізація показників діяльності допомагає знизити витрати, підвищити ефективність виробництва та якість продукції, що дозволяє конкурувати з іншими компаніями на високому рівні. Необхідно також враховувати нестабільність економічного середовища, швидкий технологічний розвиток, зростання витрат на ресурси, екологічні вимоги і стійкість.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в удосконаленні теоретичних та практичних засад оптимізації показників діяльності підприємства.

Для досягнення поставленої мети у роботі вирішені наступні завдання:

- досліджено теоретичні засади оптимізації показників діяльності підприємства;
- наведено загальні відомості про ПРАТ «ОЛЕВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД»;
- проведено аналіз фінансового стану ПРАТ «ОЛЕВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» за 2022-2023 рр.;
- запропоновано заходи для оптимізації показників діяльності ПРАТ «ОЛЕВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» за допомогою економіко-математичних методів та обґрунтовано їхню економічну ефективність.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження виступає процес оптимізації показників діяльності підприємства ПРАТ "ОЛЕВСЬКИЙ ХЛИБОЗАВОД".

Предметом дослідження є теоретичні та організаційно-економічні аспекти оптимізації показників діяльності підприємства.

Методи дослідження. У роботі використані сучасні методи дослідження економічних процесів, впровадження нових технологій, зокрема такі, як: системний аналіз, економіко-статистичні методи опрацювання інформації, монографічний, логічний, експертний методи аналізу тощо.

Інформаційною базою є офіційні документи статистичної і бухгалтерської звітності досліджуваного підприємства, нормативно-правові документи, монографії, статті журналів з проблем оптимізації показників діяльності підприємства.

Особистий внесок здобувача в розробку теми дослідження: наукові результати, які захищаються, отримані самостійно, без співавторів.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Приклад написання Розділу 1**РОЗДІЛ 1****ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОКАЗНИКІВ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА****1.1. Сутність показників діяльності підприємства**

Показники діяльності підприємства є важливими інструментами для оцінки ефективності його роботи, фінансового стану та конкурентоспроможності на ринку. Вони відображають різні аспекти діяльності підприємства, такі як прибутковість, рентабельність, ліквідність, оборотність активів та ефективність використання ресурсів. Визначення та аналіз показників діяльності допомагають виявити сильні та слабкі сторони підприємства, розробити стратегії для покращення показників і досягнення стабільного розвитку. Визначенню фінансових показників присвячено роботи вітчизняних та зарубіжних вчених з фінансового аналізу [1-10].

....

1.2 Основні напрями оптимізації показників діяльності

Оптимізація показників діяльності підприємства є ключовим елементом для забезпечення його ефективного функціонування, конкурентоспроможності та сталого розвитку. Оптимізація дозволяє покращити продуктивність, зменшити витрати, підвищити якість продукції та задоволеність клієнтів. Існує кілька основних напрямків, у яких підприємство може здійснювати оптимізацію своїх показників діяльності.

.....

1.3. Економіко-математичні методи для покращення економічних показників

Економіко-математичні методи є потужними інструментами для аналізу, прогнозування та оптимізації різних аспектів діяльності підприємства. Використання цих методів дозволяє покращити економічні показники, знизити витрати, підвищити ефективність виробничих процесів і зміцнити фінансову стабільність. У таблиці 1.2 розглянемо основні економіко-математичні методи, які можуть бути застосовані для покращення економічних показників підприємства.

.....

Висновки до розділу 1

.....

Приклад написання Розділу 2

РОЗДІЛ 2

**АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ОЛЕВСЬКИЙ
ХЛІБОЗАВОД»**

**2.1. Організаційно-економічна характеристика ПРАТ «ОЛЕВСЬКИЙ
ХЛІБОЗАВОД» та його місце на ринку хліба**

Основним видом діяльності ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОЛЕВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» є 10.71 Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання [23-24].

....

**2.2. Горизонтальний та вертикальний аналіз фінансової звітності
ПРАТ «ОЛЕВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД»**

Мета горизонтального й вертикального аналізу фінансової звітності полягає в тому, щоб наочно представити зміни, які відбулися в основних статтях балансу, звіту про прибуток і звіту про кошти й допомогти менеджерам компанії прийняти рішення у відношенні того, яким образом продовжувати свою діяльність.

Аналіз фінансового стану підприємства проведений за даними звіту про фінансовий стан (Баланс) та звіту про фінансові результати ПРАТ «ОЛЕВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» за 2022-2023 роки.

2.3. Коефіцієнтний аналіз звітності ПРАТ «ОЛЕВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД»

Проведемо аналіз фінансового стану ПРАТ «ОЛЕВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» за допомогою коефіцієнтного аналізу, який передбачає оцінку ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності підприємства. Коефіцієнт поточної ліквідності показує здатність компанії покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок поточних активів. Коефіцієнт швидкої ліквідності оцінює можливість швидко покривати зобов'язання без використання запасів.

.....

Висновки до розділу 2

....

Приклад написання Розділу 3

РОЗДІЛ 3

**ЗАХОДИ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ
«ОЛЕВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД»****3.1. Напрямки для оптимізації показників діяльності ПРАТ
«ОЛЕВСЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД» за допомогою економіко-математичних
методів**

Економіко-математичні методи є потужним інструментом для оптимізації показників діяльності хлібного заводу. Вони дозволяють ефективно вирішувати завдання, пов'язані з плануванням виробництва, управлінням запасами, оптимізацією логістики та фінансовими потоками. Розглянемо основні економіко-математичні методи, які можуть бути використані для покращення показників діяльності хлібного заводу.

....

3.2. Лінійна задача для збільшення рентабельності підприємства

Сформулюємо для підприємства задачу лінійного програмування. Лінійна задача оптимізації випуску продукції використовується для визначення найкращого способу виробництва продукції з метою максимізації прибутку або мінімізації витрат при наявних обмежених ресурсах. Це одна з ключових задач в операційному менеджменті та економіці, яка допомагає підприємствам ефективно використовувати наявні ресурси. В загальному вигляді:

- Цільова функція: прибуток підприємства.
- Обмеження: система лінійних рівнянь або нерівностей, що визначає допустиму область рішень.

• Розв'язок: вектор змінних, який задовольняє всі обмеження і оптимізує цільову функцію.

Нехай x_i – обсяг i -го продукту, який виготовляє підприємство, c_i – прибуток на одиницю продукції. Тоді цільова функція буде мати вигляд:

$$Z = \sum_{i=1}^n c_i x_i \rightarrow \max \quad (3.1)$$

Обмеження:

Нехай a_{ij} - коефіцієнти ресурсів, що використовуються продукцією i , b_j - доступна кількість ресурсу.

$$\sum_{i=1}^n a_{ij} x_i \leq b_j \quad (3.2)$$

$$x_i \leq 0. \quad (3.3)$$

$$x_i - \text{цілі} \quad (3.4)$$

....

3.3. Вплив використання оптимізаційної задачі на показники діяльності підприємства

Розрахуємо вплив на показники підприємства запропонованого плану. Якщо за попередній рік прибуток склав 459000 грн, то заданим планом виробництва прибуток за рік складе 531682,3 грн. Розрахунки приведено у таблиці 3.6.

Таким чином, прибуток буде збільшено на 72682.32 грн, або 15,83%.

....

Висновки до розділу 3

Рекомендована тематика кваліфікаційних робіт для здобувачів ступеня бакалавра зі спеціальності 051 Економіка

1. Розробка інвестиційного проекту для розширення виробничих потужностей підприємства.
2. Ефективне планування запасів для складської логістики торговельного підприємства.
3. Аналіз та розробка шляхів оптимізації співпраці між банками на прикладі конкретної організації.
4. Моделювання ризиків банкрутства регіональних торгових структур на прикладі оптово-роздрібних підприємств.
5. Перерозподіл функціональних обов'язків співробітників для покращення продуктивності приватного підприємства.
6. Планування розподілу складських запасів продукції на підприємствах.
7. Удосконалення теорії банківських послуг на основі практики конкретного банку.
8. Розробка заходів зі зниження енергетичних витрат на підприємстві.
9. Удосконалення прогнозування валютних курс-курсів.
10. Формування оптимальної структури посівів агрокультур у діяльності агрофірми.
11. Визначення оптимальної номенклатури продукції для гранітних кар'єрів з урахуванням сезонних коливань попиту.
12. Оптимізація товарного асортименту експорту сталевих труб із використанням методів прогнозування.
13. Підвищення економічної ефективності аграрних підприємств через вдосконалення планування виробництва.
14. Поліпшення економічних показників діяльності переробних підприємств через оптимізацію виробничих процесів.

- 15.Формування ефективного бюджету міста з оптимальним розподілом витрат.
- 16.Оптимізація строків погашення кредитів підприємством за допомогою сучасних економічних моделей.
- 17.Ефективне управління закупівлями комплектуючих для промислових підприємств.
- 18.Планування короткострокових інвестицій для підприємств із використанням адаптованих фінансових стратегій.
- 19.Розробка оптимальної транспортної логістики для максимізації прибутків транспортного підприємства.
- 20.Зниження собівартості транспортних послуг через оптимізацію виробничих процесів.
- 21.Планування закупівлі нового обладнання для збільшення прибутковості підприємства.
- 22.Оптимізація перевезень газу для управління газовим господарством.
- 23.Розробка оптимальної стратегії страхування бізнесу для великого підприємства.
- 24.Аналіз і вдосконалення системи управління складськими запасами.
- 25.Розробка моделі ефективної торгівлі акціями на міжнародних біржах.
- 26.Розробка та оцінка ризиків бізнес-плану з будівництва сонячної електростанції.
- 27.Розробка інформаційної платформи для автоматизації розрахунків кошторису на будівельному підприємстві.
- 28.Кластеризація клієнтів для оптимізації маршрутів доставки товарів.
- 29.Прогнозування ймовірності завдання збитків через дії персоналу банківських установ.
- 30.Удосконалення системи ціноутворення через автоматизацію аналітичних процесів.
- 31.Мінімізація ризиків втрати доходів у проєктах будівництва складних інженерних об'єктів.

- 32.Прогнозування впливу економічних криз на фінансовий стан підприємств.
- 33.Оцінка шляхів оптимізації фінансових показників українських підприємств.
- 34.Вибір ефективної стратегії формування інвестиційного портфеля для фондових ринків.
- 35.Створення електронної системи оперативного управління на основі інтелектуальних алгоритмів.
- 36.Використання експертних методів для аналізу напрямів економічного зростання підприємств харчової промисловості.
- 37.Оптимізація економічних показників підприємства за допомогою економіко-математичних методів.

**Приклад акта про використання або запровадження результатів
кваліфікаційної роботи**

(Бланк установи)

Акт впровадження кваліфікаційної роботи

Цим актом підтверджуємо впровадження результатів кваліфікаційної роботи студентки групи 051-__-__ - Біжко А.В. на тему: «Оптимальне управління виробничою діяльністю ПП «НИВА АЛЬЯНС» з метою підвищення його економічних показників».

Розроблена інформаційна система в частині прогнозування цін на насіння, олію та макуху успішно використовується менеджерами для автоматизації прийняття рішень щодо обсягів закупівель і продажів; управлінським персоналом – щодо політики виробництва на підставі оптимальних значень виробництва олії та макухи .

В цілому, впровадження результатів кваліфікаційної роботи Біжко А.В. сприяло підвищенню якості прийнятих рішень щодо виробничої діяльності підприємства.

(посада, назва підприємства)

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

**Приклад оформлення титульного листа для демонстраційного
матеріалу кваліфікаційної роботи бакалавра**

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
Фінансово-економічний факультет
Кафедра економіки та економічної кібернетики

Демонстраційні матеріали до кваліфікаційної роботи бакалавра

«ТЕМА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ»

Завідувач кафедри

_____ (ініціали, прізвище)

Керівник роботи

_____ (ініціали, прізвище)

Студент

_____ (ініціали, прізвище)

Дніпро
202_

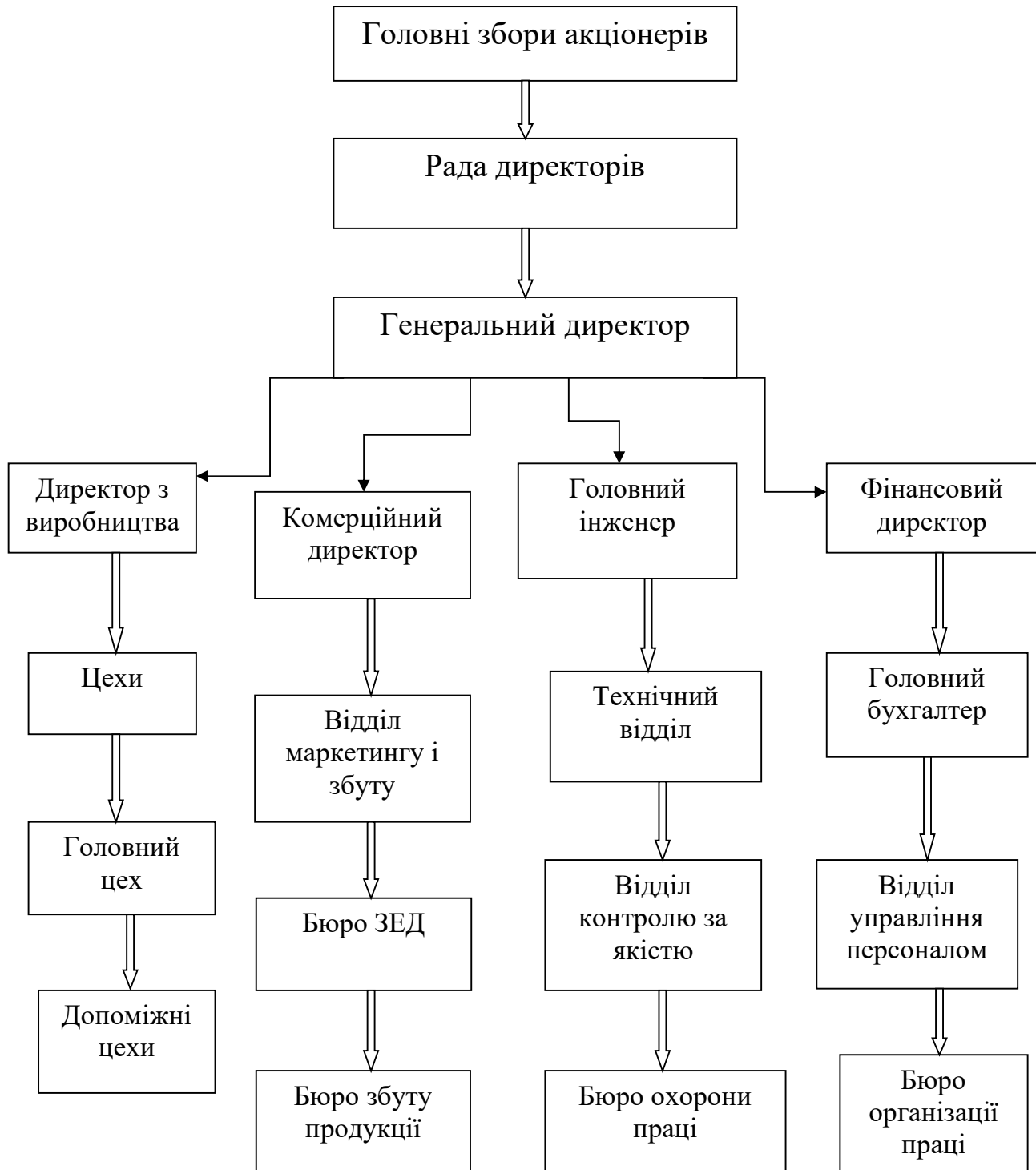

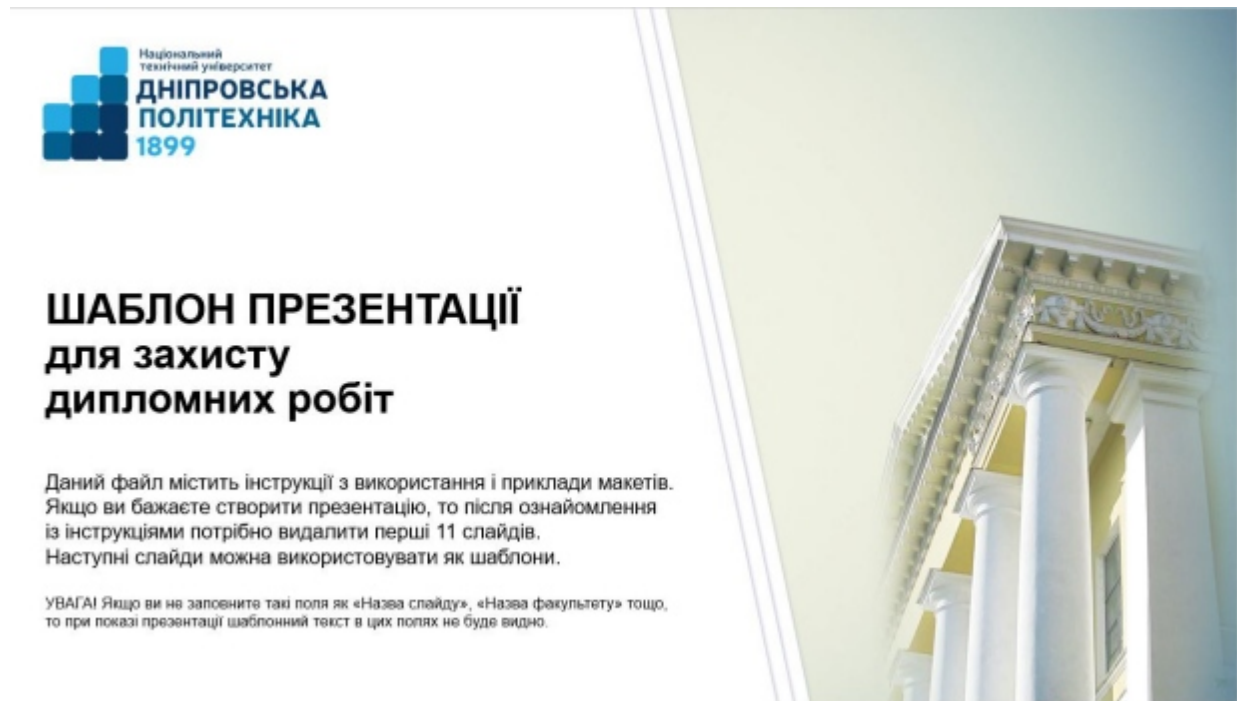
Рисунок 1. Організаційна структура управління

Приклад оформлення презентації

Презентації виконуються на шаблонах з корпоративною символікою, які можна завантажити з сайту університету:

<https://www.nmu.org.ua/documents/>

Навчальне видання

Пістунів Ігор Миколайович
Кабаченко Дмитро Васильович
Чуріканова Олена Юріївна
Приходченко Оксана Юріївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Методичні рекомендації
для здобувачів ступеня бакалавра зі спеціальності 051 Економіка

Видано в авторській редакції.

Електронний ресурс.
Підписано до видання 05.09.2024. Авт. арк. 4,1.

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».
49005, м. Дніпро, просп. Дмитра Яворницького, 19.